

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ДОНЕЦКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ

ДОНЕЦКИЙ ИНСТИТУТ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

**ПРОГРАММЫ
ОСНОВНОГО ОБЩЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ**

УКРАИНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

5-9 классы

*Программа для специализированных общеобразовательных
организаций с обучением на украинском языке*

Донецк
2015

*Рекомендовано
Министерством образования и науки
Донецкой Народной Республики
(приказ № 408 от 18.08.2015г.)*

*Утверждено на заседании
научно-методического совета
Донецкого ИППО
(протокол № 4 от 08.06.2015г.)*

Составители:

Королёва Л.В., методист отдела украинского языка и литературы Донецкого облИППО
Путрова О.М., заместитель директора Донецкого УВК «Гармония», руководитель м/о,
учитель украинского языка и литературы
Ковалинская И.М., учитель украинского языка и литературы Донецкой специализированной
школы I-III ст. №33
Бондаренко А.В., учитель украинского языка и литературы Донецкого многопрофильного
лицея I-III ст. №5 им.Н.П.Бойко
Добровольская Т.Н., учитель украинского языка и литературы Донецкой
общеобразовательной школы I-III ст. №97
Филиппенко Е.А., учитель украинского языка и литературы Донецкой специализированной
школы I-III ст. №18 с углублённым изучением гуманитарных дисциплин
Муза Г.П., учитель украинского языка и литературы Донецкого многопрофильного лицея I-
III ст. №5 им.Н.П.Бойко

Научно-методическая редакция:

Полякова Л.П., министр образования и науки ДНР, доктор наук по государственному
управлению
Чернышев А.И., ректор Донецкого ИППО, кандидат педагогических наук

Рецензенты:

Кудрейко И.А., и.о. заведующего кафедрой украинской филологии и прикладной
лингвистики ДонНУ, кандидат филологических наук
Белоконь С.А., доцент кафедры украинской филологии и прикладной лингвистики ДонНУ,
кандидат филологических наук.
Звягинцева И.М., директор Донецкой специализированной школы I-III ст. №18 с
углублённым изучением гуманитарных дисциплин
Иноземцева О.Л., учитель украинского языка и литературы Зугрэской школы №9
Харьковского городского совета

Ответственные за выпуск:

Симонова И.В., заместитель министра образования и науки ДНР
Зарицкая В.Г., проректор Донецкого ИППО, кандидат филологических наук

Технический редактор, корректор:

Шевченко И.В., методист центра издательской деятельности Донецкого ИППО

**Украинская литература : 5-9 кл. : программа для
специализированных общеобразоват. организаций с обучением на
укр. яз. / сост. Королёва Л.В., Путрова О.М., Ковалинская И.М.,
Бондаренко А.В., Добровольская Т.Н., Филиппенко Е.А., Муза Г.П. ;
ДИППО. – Донецк: Истоки, 2015. – 53 с.**

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
5 клас.....	8
6 клас.....	14
7 клас.....	19
8 клас.....	26
9 клас.....	33
НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	44

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська література як навчальний предмет є обов'язковим у загальноосвітніх організаціях Донецької Народної Республіки. Програма з української літератури для загальноосвітніх організацій ДНР відповідає Державному освітньому стандарту основної загальної освіти на 2015-2017рр., затвердженому наказом Міністерства освіти і науки Донецької Народної Республіки № 327 від 17.07.2015р., та Базисному навчальному плану загальноосвітніх організацій Донецької Народної Республіки на 2015-2016 навчальний рік, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки Донецької Народної Республіки № 314 від 16.07.2015р. Якість знань з літератури є проявом загальної культури і зрілості людини.

Як мистецтво слова українська література є носієм потужного заряду духовної енергії, здатна передавати загальнолюдські цінності від покоління до покоління, культивувати їх у людській душі. Засобами мистецтва слова вона допомагає формувати, збагачувати внутрішній світ дитини, позитивно впливати на її свідомість і підсвідомість, спрямовувати морально-етичний потенціал, розвивати інтелект, творчі здібності, естетичний смак.

Отже, метою вивчення української літератури в загальноосвітній школі є:

- підвищення загальної освіченості школярів, досягнення належного рівня сформованості вміння «читати й усвідомлювати прочитане», «прилучатися до художньої літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури», розширення їхніх культурно-пізнавальних інтересів;
- сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації людини в сучасному світі;
- формування й утвердження гуманістичного світогляду особистості, загальнолюдських цінностей.

Складові цієї стратегічної мети реалізуються через такі конкретні **завдання навчального предмета «Українська література»**, які ґрунтуються на емоційно-ціннісній, літературознавчій, загальнокультурній, компаративній змістових лініях:

1. Зацікавлення учнів художнім твором як явищем мистецтва слова, специфічним «інструментом» пізнання світу і себе в ньому – прищеплення і стійкого утримання бажання читати.
2. Розвиток вміння сприймати літературний твір як явище мистецтва слова.
3. Підняття рівня загальної освіченості учнів: набуття ними базових знань з української літератури, необхідних для повноцінної інтеграції в суспільство на різних рівнях. Ознайомлення з найвизначнішими і найпоказовішими взірцями української народної творчості та художньої літератури.
4. Формування загальної читацької культури учнів, розвиток естетичного смаку, вміння розрізняти явища класичної (як високого мистецтва) і популярної (як низькопробної) культури.
5. Формування стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу, повноцінного оригінального мистецтва.
6. Виховання майбутнього читача й шанувальника української літератури.
7. Формування гуманістичного світогляду, принципу толерантності, розвиток духовного світу, утвердження загальнолюдських морально-етичних орієнтирів і цінностей.
8. Сприяння стійкому відчуттю приналежності до культурної світової спільноти.
9. Вивчення української літератури в світовому культурологічному контексті.
10. Розвиток творчих і комунікативних здібностей учнів, їхнього самостійного і критичного мислення, культури полеміки, вміння аргументовано доводити власну думку.
11. Вироблення вміння компетентно і цілеспрямовано орієнтуватися в інформаційному і комунікативному сучасному просторі.
12. Вироблення вміння застосовувати здобуті на уроках літератури знання, навички у практичному житті.

13. Розвиток навичок самоосвіти, бажання і спроможності постійно вчитися.

Отже, у програмі з української літератури висвітлено загальні вимоги до змісту і рівня навчальних досягнень учнів загальноосвітньої школи. **Зміст** запропонованого до вивчення літературного матеріалу спроектовано на очікувані **результати навчання**, що дає можливість більш цілеспрямовано і стратегічно зорієнтовано організувати навчальний процес, а також проконтролювати його. Результати навчання передбачають формування такого покоління молоді, яке буде здатним робити особистісний, духовно-світоглядний вибір; матиме необхідні знання, навички і компетентності для інтеграції в ринкове суспільство на різних рівнях; для повноцінного утвердження себе в глобалізованому світі; буде здатним до навчання упродовж усього життя.

У ній наскрізно втілено **ключові компетентності**, які сприятимуть розвитку особистості та її повноцінній самореалізації в сучасному житті. Вивчення в загальноосвітній школі предмета «Українська література» забезпечує реалізацію цих компетентностей у таких напрямках:

- соціальні компетентності (активна участь у суспільному житті; здатність знайти, зберегти і розвинути себе як особистість; розвиток комунікативних якостей; здатність розв'язувати проблеми; формування світоглядних і загальнолюдських ціннісних орієнтирів);
- мотиваційні компетентності (розвиток творчих здібностей, здатності до навчання, самостійності мислення);
- функціональні компетентності: естетична, культурологічна, мовна, комунікативна (вміння оперувати набутими знаннями, сформованими навичками, використовувати їх у практичному житті).

Загальний результат програми з української літератури стосується:

учня (освіченої і розвинутої особистості, спроможної повноцінно реалізуватися в майбутньому дорослому житті);

учителя (для якого передбачається підвищення фахових вимог).

Зміст літературного компоненту в основній школі, зокрема й предмету «Українська література», спрямовано на досягнення належного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури, до читання загалом, розкриття за допомогою літератури загальнолюдських цінностей, на формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів; на виховання поваги до звичаїв, традицій українського народу, толерантного ставлення до культури інших народів. Програмою передбачається засвоєння певного кола усвідомлених літературних знань (змісту творів, авторів, окремих фактів біографії письменників тощо), початкових уявлень, умінь і навичок оперувати ними в процесі читання творів та їх текстового аналізування.

Концептуальна структура програми, її змістове наповнення передбачають: утілення ключових компетентностей, урахування вікових особливостей учнів, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, особливості сучасного навчального процесу в середній школі, право вибору (для вчителя і учня), особливості сучасного інформаційно-комунікативного простору загальносвітових процесів глобалізації тощо. Тому художні твори для текстового розгляду добиралися за принципами: естетичних критеріїв, жанрово-тематичної розмаїтості, врахування вікової психології, осучаснення змістового матеріалу.

Курс української літератури в 5–6 класах структуровано за взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками.

Вивчення української літератури в кожному класі має також рубрику «Література рідного краю».

До кожного з них відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи ту тему. Ураховано також і необхідність тематично-стильової різноманітності пропонованих для розгляду творів, їхні ідейно-ціннісні пласти, які формують ключові компетентності.

Отже, українська література в 5-6 класах вивчається за своєрідним цілісним сюжетом, у якому кожен із митців має свою «нішу» в тій чи тій темі, відповідно його твір виконує певну естетичну й морально-етичну функцію. При цьому біографія письменника загалом не вивчається, вона згадується лише вибірково, диференційовано, тобто так, як того потребує основна тема, заявлена в назві тематично-проблемного блоку, до того ж фрагмент з біографії має зацікавлювати й бути доступним дитині певного віку.

Особливістю вивчення української літератури в останній ланці основної школи - у 9 класі - є те, що тут застосовано історико-хронологічний підхід. Саме з цього класу починається вивчення художніх творів у контексті історико-літературного процесу.

Отже, навчально-виховний процес уроків української літератури передбачає формування цілісного уявлення про неї як про важливий складник підвищення загального рівня культури майбутнього покоління, розвиток його творчого, інтелектуального потенціалу, вироблення здорового, повноцінного світогляду, у якому переважатимуть критерії толерантності й гуманізму.

Викладання цього предмета відбувається у форматі загального мистецького контексту, в якому створювався художній твір, а також міжпредметних зв'язків (українська мова, історія, світова література, образотворче мистецтво, музика, природознавство, географія, естетика, етика).

Особливо варто наголосити на демократичному спрямуванні всіх компонентів програми. Насамперед це стосується розподілу навчальних годин.

Запропонована кількість часу на вивчення кожного розділу, теми є орієнтовною, учитель може її змінювати (в межах 70 год.). **Резервний час** може використовуватися для уроків розвитку мовлення, контрольного оцінювання, різних видів творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів тощо) – на вибір учителя.

У рубриці «**Зміст навчального матеріалу**» пропонуються вступні тези до кожного розділу чи теми, коротка характеристика творчості того чи того письменника, анотації до творів, що враховують сучасні літературознавчі оцінки (у доступних для школярів межах); вводяться необхідні під час розгляду художніх творів нові теоретичні поняття, необхідні для аналізування текстів тощо. Зміст цієї рубрики засновано на сучасних загальноприйнятих компетентних версіях оцінки письменника і його творчості, водночас враховано навчально-методичні особливості шкільного літературознавства, виховну, естетичну мету вивчення художнього твору.

Однак ця рубрика не повинна сприйматися догматично. Вчитель пропонує лише необхідні стартові знання, висловлює певні судження як взірць (своєрідний ключик розуміння), що заохочувало б до пізнання, роздумів, висловлення власної думки, зацікавило, скорегувало, спрямовувало до розкриття теми й підтеми. Програма не вимагає прийняття єдиної думки, єдиного прочитання тексту, навчальний матеріал повинен подаватися так, щоб спонукати до власних оціночних висновків. Учень вчиться їх робити самостійно, так само, як і самостійно мислити, оцінювати, порівнювати, проводити аналогії з сучасним життям, власним досвідом тощо.

Програма передбачає вивчення основ літературознавства. Це характеризується:

- відходом від ідеологічного чи соціально заангажованого прочитання-аналізу художнього твору, від невиправданого буквального сприйняття його як відображення реального факту історичної чи просторової дійсності, що зовсім не виключає необхідний історико-літературний контекст;
- урізноманітненням інтерпретування художнього твору, тобто розумінням його не лише згідно задуму автора, а й із виявленням тих смислів, яких твір набуває у процесі історичного функціонування;
- врахуванням значної ролі читача як співтворця тексту;
- пріоритетною роллю творчих підходів під час аналізування творів, тобто руйнуванням усталених застарілих схем.

Особливу увагу варто звернути на підрубрику ТЛ (теорія літератури). У шкільному вивченні вона означає лише початкові, доступні дітям знання про художні засоби, жанри, літературознавчі поняття тощо, необхідні при розгляді того чи того твору як явища мистецтва слова. До того ж кожне з них зазначається лише один раз, надалі вони лише повторюються, закріплюються – відповідно до вибору й фахової компетентності вчителя.

Рубрика « **Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів**» містить перелік основних усвідомлених знань (у тому числі і творів для вивчення напам'ять), умінь, навичок, передбачених кожною конкретною темою. Завдання цієї рубрики запропоновано диференційовано, з наростаючою складністю, що зручно й необхідно для особистісно зорієнтованого навчання, при врахуванні рівня підготовленості учнів, а також для оцінювання.

Особливий акцент зроблено на вимогах емоційно-ціннісної сфери (*вони виділені курсивом*). Їх необхідно обов'язково враховувати під час розгляду конкретних художніх текстів. Це своєрідний прогноз тих морально-етичних, суспільно вартісних виховних компетенцій, які можуть прищеплюватися молодій людині в результаті вивчення художнього твору і які допомагатимуть їй повноцінно жити. Звісно, це лише гіпотетичний морально-емоційний результат, адже вплив мистецтва на людину індивідуальний, а тому може бути непередбачуваним. Однак цей цілеспрямовано запропонований емоційно-ціннісний прогноз великою мірою увиразнює й дисциплінує весь навчальний процес на уроках літератури, у сучасних умовах глобалізованих процесів, тенденцій дегуманізації тощо робить його потужним людинотворчим чинником.

Демократична орієнтація програми спрямована на постійну творчу співпрацю, діалог учителя, учня з художнім твором, дає широкий простір для самостійного сприйняття і осмислення літератури як явища мистецтва.

5 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів — 51 год.

Література рідного краю — 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 2 год.

Виразне читання — 2 год.

Резервний час — 7 год.

Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	<p>ВСТУП Слово в житті людини. Краса світу і людської душі в художньому слові. Образне слово — першоелемент літератури. Початок словесного мистецтва: фольклор і літописи. Художня література як мистецтво слова. Види мистецтва. ТЛ: образне слово.</p>	<p>Знати і розуміти значення терміну «образне слово». Розуміти роль художнього слова в житті людини, специфіку художнього образу. Називати види мистецтва. Вміти відрізнити художню творчість од інших видів діяльності людини.</p>
2	<p>СВІТ ФАНТАЗІЇ, МУДРОСТІ Міфи і легенди українців: «Про зоряний Віз», «Чому пес живе коло людини?», «Берегиня», «Дажбог», «Неопалима купина», «Чому в морі є перли і мушлі» Первісні уявлення про всесвіт і людину, реальні та фантастичні елементи людської поведінки. Добро і зло, їхня роль у житті. Народні перекази: «Ой Морозе-Морозенку» Лицарство та відвага запорозьких козаків. ТЛ: міф, фольклор, легенда, переказ.</p>	<p>Уміти розповідати про виникнення міфів, легенд і переказів. Переказувати міфи і легенди, тлумачити їхній зміст. Розуміти роль і місце реального та фантастичного в житті. <i>Розвиток допитливого, шанобливого ставлення до світоглядних уявлень наших предків.</i></p>
4	<p>Народні казки «Про правду і кривду», «Летючий корабель», «Мудра дівчина» Тематика народних казок, їхні різновиди (про звірів, побутові, фантастичні, пригодницькі тощо). Побудова казки (зачин, кінцівка), її яскравий національний колорит. Народне</p>	<p>Знати зміст українських казок. Розуміти особливість побудови народної казки, роль у ній фантастичного елемента. Вміти виразно і вдумливо читати казки, переказувати їх. Характеризувати казкових героїв, аналізувати реальне і фантастичне. Уміти пояснювати народні уявлення про добро і зло, красиве і потворне, смішне і страшне (на основі текстів казок). Уміти висловлювати</p>

	<p>уявлення про добро і зло в казці. Аналіз фантастичного і реального, смішного і страшного, красивого і потворного в казках.</p> <p>ТЛ: народна казка.</p>	<p>власні міркування про зміст казок, проводити аналогії з сучасним життям.</p> <p><i>Усвідомлення постійної присутності в житті, в душі людини добра і зла, красивого і потворного.</i></p> <p><i>Розвиток творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення експериментувати).</i></p>
3	<p>Літературні казки І. Франко. «Фарбований Лис» Дитинство письменника. І. Франко-казкар (зб. «Коли ще звірі говорили»). Зміст казки, головні персонажі, другорядні. Образ Лиса, риси його характеру. Особливості літературної казки, її відмінність од народної.</p> <p>ТЛ: літературна казка. Мова автора і мова персонажів.</p>	<p>Уміти розповідати про дитинство письменника, про І. Франка-казкаря. Знати зміст казки, уміти переказати її фрагменти. Виразно і вдумливо читати казку в дійових особах. Розповідати про Лиса. Розрізняти головних персонажів і другорядних. Давати власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів. Уміти пояснити особливість літературної казки.</p> <p><i>Осмислення негативної ролі лицемірства, зазнайства і хвалькуватості в житті сучасної людини.</i></p>
2	<p>Василь Королів-Старий. «Хуха-Моховинка» Короткі відомості про письменника і його фантастичні казки. Образи фантастичних істот, створені уявою автора на основі українського фольклору. Добро і зло в цих казках. Світлий, життєствердний погляд на світ. Аналіз зовнішності (портрета) казкових істот. Наскрізний гуманізм казок.</p> <p>ТЛ: портрет.</p>	<p>Уміти вдумливо і виразно читати казки, переказувати їхній зміст. Знаходити описи зовнішності фантастичних істот, аналізувати їх. Оцінювати вчинки персонажів із позицій гуманізму. Розрізняти персонажів — носіїв добра і зла. Коментувати прояви добра і зла, зображені в цій казці, і в сучасному житті.</p> <p><i>Усвідомлення повчального впливу цієї казки. Прищеплення бажання робити добро як спонуку до позитивної життєдіяльності. Усвідомлення важливої потреби уважного ставлення до ближнього, любові до нього.</i></p>
2	<p>Василь Симоненко. «Цар Плаксій та Лоскотон» Цікава сторінка з життя митця. Різні життєві позиції царя Плаксія і Лоскотона (песимістична й оптимістична). Казкова історія і сучасне життя.</p> <p>ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм).</p>	<p>Виразно й осмислено читати казку, звертаючи увагу на ритм, риму, особливий порядок слів віршованої казки. Визначити основні риси характеру дійових осіб твору. Простежувати різні способи життя та поведінки дійових осіб. Розуміти значення для розкриття змісту твору Назви казкової країни, імен персонажів казки. Виокремлювати основні епізоди. Пояснювати відмінність прозової і віршованої мови казок. Висловлювати особисте ставлення до зображуваного. Проводити аналогії з сучасним життям. <i>Усвідомлення значення для людини та її життя оптимістичного погляду на світ. Розвиток уміння керувати своїми емоціями.</i></p>

4	<p>Галина Малик. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії»</p> <p>Повість-казка сучасної дитячої письменниці. Морально-етичні проблеми в казці: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, вміння долати перешкоди на шляху до мети. Елементи незвичайного в повісті. Символіка країни Недоладії та її мешканців. Своєрідність композиції твору. Особливості його мови.</p>	<p>Уміти переказувати твір, читати уривки з нього за ролями. Визначати тему повісті та морально-етичні проблеми, коментувати їх. Уміти пояснити особливості жанру, композиції твору, символіку образів; характеризувати героя, який найбільше сподобався. Аналізувати роль художніх засобів, особливості мови. Пояснювати роль діалогів у творі. Написати продовження пригоди Алі та її нових друзів або написати інсценізацію за твором, давши їй свою назву. Обговорювати проблему відповідальності людини за свої вчинки</p> <p><i>Формування дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей. Виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки.</i></p>
3	<p>Із народної мудрості</p> <p>Загадки</p> <p>Загадка як вид усної народної творчості. Розгляд змісту і форми загадок. Види загадок (про людей, їхнє життя, про природу та її явища, про рослин, тварин).</p> <p>Прислів'я та приказки</p> <p>Народне уявлення про довколишній світ та його оцінка в прислів'ях і приказках. Краса і мудрість цього жанру усної народної творчості.</p> <p>ТЛ: загадка, прислів'я, приказка.</p>	<p>Уміти називати види загадок, відгадувати їх. Пояснювати логіку їх відгадування. Розглядати і пояснювати особливості будови загадки, роль у ній метафори. Уміти самому складати загадки.</p> <p>Називати види прислів'їв і приказок. Розуміти їхню дотепність і мудрість.</p> <p>Вміти відрізнити прислів'я від приказки та пояснювати їх, проєктуючи на ситуації сучасною життя.</p> <p>Вивчити напам'ять: кілька загадок, прислів'я і приказки (на вибір).</p> <p><i>Формування шанобливого ставлення до кмітливості та мудрості народу. Осмислення ролі в сучасному світі цих якостей, розвиток афористичності й точності думки, уваги до вибору лексики власних суджень. Розвиток допитливості, спостережливості, уважності, кмітливості як важливих елементів розумової діяльності людини. Розвиток логічного мислення.</i></p>
2	<p>Леонід Глібов. «Химерний, маленький...», «Що за птиця?», «Хто вона?», «Хто розмовляє?», «Хто сестра і брат?»</p> <p>Відомий український поет і байкар. Фольклорна основа його віршованих загадок. Життєствердний пафос віршів Л.Глібова. Особливості його поетичної мови.</p> <p>ТЛ: акровірш, порівняння.</p>	<p>Виразно, осмислено читати загадки, пояснювати способи їх відгадування. Розглядати і коментувати особливості поетичних загадок Л. Глібова, роль у них казкових елементів, гумору, пестливих слів.</p> <p><i>Усвідомлення життєствердної сили радісного, піднесеного настрою, викликаного дотепним, доброзичливим жартом. Розвиток кмітливості, розумових здібностей людини, пам'яті, творчої уяви.</i></p>

4	<p>ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ НАРОДУ Літописні оповіді: «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Святослав укладає мир з греками і повертається до Києва. Смерть Святослава», «Володимир вибирає віру», «Розгром Ярославом печенігів. Початок великого будівництва в Києві. Похвала книгам» (подавати на основі «Повісті минулих літ» у переказі В.Близнеця). «Повість временних літ» – найдавніший літопис нашого народу. Значення літописання для нащадків. Казкові та історичні мотиви літописних сюжетів. Любов князів до своєї землі, їхня сила духу, воля, благородство, сміливість, рішучість, вірність тощо. ТЛ: літопис.</p>	<p>Знати про історичну і літературну пам'ятку «Повість временних літ». Розуміти значення давнього літописання для нащадків. Розповідати про легендарного Нестора Літописця. Усвідомлено переказувати оповіді. Аналізувати риси характерів князів Київської Русі. Уміти розрізняти казкові та історичні мотиви літописних сюжетів. <i>Усвідомлення душевної краси і сили наших Предків, любові руських князів до своєї землі як достойного прикладу для нащадків.</i></p>
4	<p>Олександр Олесь. «Ярослав Мудрий», «Микита Кожум'яка» Поезії з книги «Княжа Україна», їх зв'язок із літописами. Поетична оповідь про минуле нашого народу, князів Київської Русі, їхню мудрість, благородство, хоробрість, любов до рідної землі. Драматичний твір на тему народної казки. ТЛ: драматичний твір і його побудова, гіпербола.</p>	<p>Уміти виразно й усвідомлено читати поезії, визначити засоби поетичної мови. Розповідати про давньоруських князів. Висловлювати власні міркування про зміст заповіту Ярослава Мудрого і його актуальність сьогодні. Виразно в особах читати драму-казку «Микита Кожум'яка». Вміти виокремлювати в ній найнапруженіші епізоди. Розглядати своєрідність побудови драматичного твору. Розуміти зв'язок історичного минулого з сучасністю. <i>Зацікавлення історичним минулим народу, шанобливе ставлення до заповітів наших предків та осмислене їх виконання.</i></p>
4	<p>МАЛЬОВНИЧИЙ СВІТ ПРИРОДИ Тарас Шевченко. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...» С. Васильченко. «В бур'янах» Розповідь про поета, його дитинство (на основі повісті С.Васильченка). Картини довколишнього світу, природи у поезіях Т.Шевченка – інша, художня реальність, створена уявою митця за допомогою засобів образної мови. ТЛ: персоніфікація, ліричний твір.</p>	<p>Пригадати відомості про Т. Шевченка. Уміти розповісти про дитинство поета і його родину. Відтворювати настрої пейзажних поезій, описувати власні відчуття, викликані художнім словом. Виразно читати поезії. Знаходити в них порівняння, персоніфікацію. Вивчити напам'ять: «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...». <i>Виховання почуття прекрасного, усвідомлення етичної насолоди від твору мистецтва, спонукання до оптимістичного, життєствердного погляду на світ. Розвиток уміння висловити власні відчуття, емоції.</i></p>

3	<p>Павло Тичина. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї шумлять...», «Блакить мою душу обвіяла...» Коротко про поета і край, де він народився. Майстерне відтворення краси природи, вираження життєрадісності, почуття любові до рідної землі засобами художнього слова. Мелодійність віршів П. Тичини. ТЛ: метафора, епітет.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати поезії. Розвивати вміння відчувати поезію, усвідомлювати та висловлювати свої відчуття. Розглядати кольорову палітру віршів. Відтворювати в уяві аналогічні картини природи, спостережені в житті. Вміти висловлювати міркування про способи вираження любові до рідної землі, дискутувати про це. Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Розвиток естетичного смаку, відчуття краси образного слова. Розвиток абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку.</i></p>
4	<p>Євген Гуцало. «Лось», «Зірка», «Чарівники», «Журавлі високі пролітають...» Основні відомості про письменника. Вічне протистояння добра і зла – наскрізна тема світового мистецтва. Порушення цієї теми в оповіданні «Лось». Співчуття, милосердя – шлях до перемоги добра. Образи хлопчиків, їхня невідступність у захисті гуманних переконань. Дивовижний світ рідної природи в поезіях митця. ТЛ: оповідання.</p>	<p>Розвиток уміння переказувати оповідання, визначати його тему та жанрові особливості, виокремлювати в ньому і пояснювати найбільш вражаючий фрагмент. Характеризувати образи. Давати власну оцінку зображуваному. Вміти міркувати про великий світ природи і людини в ньому, про добро і зло, любов і милосердя і висловити своє ставлення. Вдумливо читати поезії, пояснювати в них художні засоби. <i>Усвідомлення турботи про світ природи і рідних людей як неодмінна риса гуманної, гідної поведінки.</i></p>
2	<p>Максим Рильський. «Дош» («Благодатний, довгожданий...»), «Осінь-маляр із палітрою пишною...», «Люби природу не як символ...» Основні відомості про поета. Його вміння бачити красу рідної природи і створювати красу засобами поетичної мови. Єдність людини і природи, зв'язок між станом людської душі та довкіллям.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати поезії. Вміти виокремлювати в них образ ліричного героя, відтворювати його емоції та почуття, порівнюючи із власним образним баченням природи. Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Усвідомлення образного бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей.</i></p>
4	<p>Григор Тютюнник. «Дивак» Коротко про письменника. Ідея неповторності й багатства внутрішнього світу людини. Паралельність і єдність двох світів – природи і людини, зображені в оповіданні. Точність і лаконізм описів природи. Допитливий, чуйний, добрий хлопчик Олесь, його жага пізнати загадковий світ природи, уміння фантазувати, уявляти. Гідна поведінка Олесь як позиція особистості.</p>	<p>Уміти переказувати цікавий епізод із дитинства письменника. Розглядати точність і лаконізм описів природи, їхню роль в оповіданні. Розповідати про особливості характеру Олесь, його обдарованість. Складати план до характеристики цього образу. Висловлювати власні міркування про характер хлопчика, оцінювати його незвичну поведінку. Пояснювати назву оповідання. Вчитися порівнювати літературного героя із собою. Вміти написати твір про нього, придумати власне закінчення оповідання.</p>

		<i>Усвідомлення особливого призначення на землі кожного. Формування і збереження індивідуальних особливостей людини як важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації.</i>
3	<p>Микола Вінграновський. «Перша колискова», «Бабунин дощ», «Сама собою річка ця тече...», «Сіроманець»</p> <p>Поезія – особливий спосіб вираження почуттів людини. Висловлення поетичною мовою любові до дитини і турботи про неї, батьківського заповіту Художні описи природи як вияв патріотичних почуттів автора. Захоплююча і драматична історія про хлопчика й вовка як приклад гармонії людини й природи («Сіроманець»). Гуманізм повісті. Доброта, вигадливість, рішучість Сашка, його здатність на самостійні вчинки, особливо у відстоюванні своєї позиції.</p>	<p>Розуміти, що таке патріотичне почуття. Виразно і вдумливо читати поезії. Коментувати художні описи природи. Виокремлювати і пояснювати епітети і порівняння. Пояснювати власне розуміння поняття «батьківщина». Уміти переказати найцікавіші епізоди повісті, схарактеризувати головного героя за планом. Уміти придумати власне закінчення твору.</p> <p><i>Усвідомлення значення патріотизму в житті людини, образного слова для висловлення почуттів. Розуміння того, що батьки – найрідніші люди для дитини.</i></p>
4	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ</p> <p>Ознайомлення з доступними для сприймання й цікавими для п'ятикласників творами письменників-земляків.</p>	<p>Знати про письменників-земляків, їхні твори. Розуміти зміст цих творів. Виразно читати і висловлювати власну думку про них. <i>Виховання шанобливого ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі.</i></p>

6 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 51 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання – 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час – 7 год.

Кіл-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	<p>ВСТУП Книжка в житті людини. Письменник - особливо обдарована людина, його праця над художнім твором. Розповідь про те, як «робиться книга». Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору.</p>	<p>Знати про рукописні книги часів Київської Русі, про автора «Повісті временних літ» Нестора Літописця. Розуміти роль книжки в житті людини; складність і особливість процесу творчості, місце у ньому уяви й фантазії митця; роль читача в «житті» художнього тексту. Розуміти ставлення до дійсності звичайної людини і письменника; ставлення до літературного твору читача і письменника. Знати, де можна «зустрітися» з літературою (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет). Уміти аргументувати індивідуальні читацькі інтереси. <i>Усвідомлення потреби шанобливого ставлення людей до книжки, до освіти.</i></p>
5	<p>ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА Календарно-обрядові пісні Роль і місце пісні в житті людини. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня. Різновиди обрядових пісень. <i>Пісні літнього циклу: «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!» (купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жнивварські) – на вибір. <i>Пісні зимового циклу: «Ой хто, хто Миколая любить»,</i></i></p>	<p>Знати про виникнення народної обрядової поезії, її різновиди. Вміти розповідати про головні календарні обряди українців. Розрізняти і називати різновиди календарно-обрядових пісень. Уміти виразно і вдумливо читати їх, коментувати зміст, виокремлювати й пояснювати художні засоби. З'ясувати роль колискової пісні в житті людини, уміти описати образ матері над колискою дитини (за літературою та живописом). Розвивати вміння висловлювати власні роздуми про тепло рідного дому. Вивчити напам'ять: 2 пісні (на вибір). <i>Формування прагнення відроджувати і вивчати оригінальну творчість народу. Виховання поваги до прадавніх вірувань наших предків, гордості за свій талановитий народ. Виховання почуття любові до своїх рідних.</i></p>

	<p>«Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка» (на вибір).</p> <p><i>Веснянки:</i> «Ой весна, весна – днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця» (на вибір)</p> <p><i>Народні колискові пісні</i></p> <p>«Ой ти, коте, коточок», «Ой ну, люлі, дитя, спать».</p> <p>Провідні мотиви, лексичні особливості колискових.</p> <p>Календарно-обрядові пісні рідного краю.</p> <p>ТЛ: народна пісня, колискова, повтори (рефрен), анафора.</p>	
3	<p>Тарас Шевченко. «Думка» («Тече вода в синє море...»), «Іван Підкова»</p> <p>Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі.</p> <p>Провідні мотиви творів Т. Шевченка, їхній героїчний пафос, зображення в них історичного минулого.</p> <p>Специфіка ліричних і ліро-епічних творів.</p>	<p>Знати і розповідати основні відомості про життя Т.Шевченка в Санкт-Петербурзі. Знати зміст творів. Виразно й осмислено читати їх. Уміти визначати провідний мотив вірша «Думка», пояснювати роль художніх засобів. Розкрити історичну основу поеми «Іван Підкова», риси і поведінку козацьких ватажків, їхні стосунки з підлеглими. Пояснити особливості художніх засобів зображення штормового моря, бою.</p> <p>Вивчити напам'ять: «Думка».</p> <p><i>Усвідомлення того, що героїзм і мужність – ознаки лицарських чесно козаків, заповідані як духовний спадок нащадкам. Осмислення духовного зв'язку з історичним минулим народу.</i></p>
3	<p>Я І СВІТ</p> <p>Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська», «Співець»</p> <p>Дитинство поетеси, роль родини у її вихованні.</p> <p>Неповторний світ дитинства в цих поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява.</p> <p>Значення мистецтва у житті людини.</p>	<p>Розповідати про дитинство Лесі Українки, її мужність, талановитість.</p> <p>Усвідомлювати і вміти пояснити мотив глибокого родинного зв'язку дитини з батьками. Характеризувати образ ліричної героїні.</p> <p>Висловлювати власні роздуми про неї. Уміти розкрити зміст поезії «Співець», з'ясувати художню своєрідність твору.</p> <p>Вивчити напам'ять: «Як дитиною, бувало...»</p> <p><i>Виховання почуття любові до батьків, родини, формування стоїчних рис характеру (мужність, цілеспрямованість, наполегливість), прагнення до самоосвіти.</i></p>
4	<p>Володимир Винниченко. «Федько-халамидник»</p> <p>Цікава історія з життя письменника.</p> <p>Художня розповідь про дивовижного хлопчика Федька, його життя і пригоди, стосунки з однолітками. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість.</p>	<p>Розповісти цікаві епізоди з життя письменника. Знати зміст оповідання.</p> <p>Виразно і вдумливо читати найбільш вражаючі епізоди. Вміти проаналізувати епічний твір. Назвати риси характеру Федька, що вирізняють його з-поміж друзів-однолітків. Уміти прокоментувати їх, висловлювати своє ставлення до літературних героїв. Аналізувати роль</p>

	ТЛ: головний герой, другорядні герої.	художніх засобів у творі, знаходити портрет, пейзаж, діалоги. Вміти сформулювати основну думку оповідання і висловити своє ставлення до зображуваного. <i>Усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину душевно багатого і щедрою на добро, порядність, чесність.</i>
4	Спиридон Черкасенко «Маленький горбань».	Знати короткий біографічний нарис про письменника. Виразно й усвідомлено читати і переказувати оповідання, складати план твору. Вміти характеризувати образ головного героя Павлика, оцінювати образ хлопчика через його вчинки. <i>Усвідомлення впливу вчинків героя на його стосунки з іншими дітьми, ставлення автора до свого персонажа.</i>
2	Станіслав Чернілевський. «Теплота родинного інтиму...», «Забула внучка в баби черевички...» Настрої і почуття, висвітлені в поезіях (любов, доброта, висока духовність). ТЛ: віршові розміри ямб, хорей.	Виразно й усвідомлено читати вірші. Розвивати вміння прокоментувати відчуття, висловлені в цих творах. Уміти співвіднести їх із власними, пережитими особисто. <i>Осмислення ролі батьківського дому в житті людини, відповідальності за власну родину.</i>
2	Ірина Жиленко. «Жар-Птиця», «Підкова», «Гном у буфеті» Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.	Розуміти, що світ дитинства – вічне джерело сили, натхнення, мрій, фантазій. Виразно й усвідомлено читати поезії. Вміти прокоментувати їхній зміст, знайти і пояснити художні засоби. Вміти висловлювати власні роздуми про щастя і шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі. <i>Усвідомлення ролі почуття дружби в житті людини, вміння бачити красу навколо, цінувати доброту.</i>
4	Оксана Іваненко. «Друкар книжок небачених» Коротко про письменницю. Повість про початок книгодрукування в Україні, сподвижників друкарської справи, що долали перешкоди на шляху до популяризації книги, її доступності для звичайних людей. Трагічна доля І. Федорова, якому судилася посмертна слава. Роль епіграфа до твору. Історична основа твору, його жанрові та композиційні особливості. Значення книги в житті людини.	Знати коротко про письменницю. Уміти переказувати твір, характеризувати історичну добу, описану в ньому, називати видатних діячів культури, про яких ідеться в повісті. Уміти пояснити особливості композиції твору, визначати головну думку, характеризувати образ Івана Федорова. Вміти розказати про початок книгодрукування, пояснювати роль книги в житті. Дискутувати про важливість покликання людини, доцільність самопожертви в ім'я великої справи; міркувати про роль непересічної талановитої особистості в житті народу, розвитку його культури. <i>Усвідомлення важливості історичної спадщини, причетності кожної людини до історії держави, її зростання і процвітання.</i>

3	Емма Андіївська. «Казка про яян», «Говорюща риба» Е.Андіївська - сучасна письменниця і художниця. Її казки-притчі. Добро і любов до світу. Порушення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів. Принципи толерантного ставлення до інших, вірності мріям, прагнення гармонії зі світом. ТЛ: притча.	Розуміти поняття притчевості в мистецтві. Виразно і вдумливо читати казки. Виокремлювати фантастичні елементи у них. Уміти визначити головну думку кожного з творів, відшукавши в них ключові фрази. Сформулювати власні висновки про твори та про їх основні ідеї. <i>Усвідомлення морально-етичних цінностей, що допомагають бачити і розуміти красу і приваби світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i>
5	ПРИГОДИ І РОМАНТИКА Всеволод Нестайко. «Гореадори з Васюківки» В. Нестайко – відомий у світі український дитячий письменник. Пригодницький захоплюючий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей.	Знати основне про письменника. Розуміти поняття романтичного і пригодницького. Уміти визначити жанр твору. Самостійно ознайомитися зі змістом фрагментів (розділи 1–4). Уміти аналізувати поведінку героїв, їхні вчинки, моральний вибір у різних життєвих ситуаціях. Характеризувати улюбленого героя, аргументувати свій вибір, розкрити риси його вдачі. Виокремлювати, виразно читати і коментувати найцікавіші епізоди тексту. Аналізувати зв'язок пригодницького і звичайного, комічного і нейтрального. Уміти висловлюватися про зв'язок прочитаного з власними життєвими спостереженнями. <i>Формування активної життєвої позиції, позитивних рис характеру. Вміння толерантно й аргументовано доводити свою думку, відстоювати власну позицію.</i>
5	Ярослав Стельмах. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера» Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків – головних героїв.	Уміти переказувати зміст уривка повісті., визначити кульмінаційний епізод у ній. Характеризувати образи Сергія і Митька, їхню поведінку в складній ситуації. Висловлювати власні роздуми про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини. Знаходити у тексті реальні (звичайні) та пригодницькі події. <i>Усвідомлення значення романтичності, життєлюбства в житті людини.</i>
5	Леся Воронина. «Таємне Товариство боягузів, або засіб від переляку №9» Леся Воронина – сучасна письменниця, авторка багатьох книг для дітей. Фантастична, романтична, багатоепізодна, повість про виховання гідності та мужності. Стосунки між різними поколіннями в родині. ТЛ: сюжет.	Знати основне про письменницю Переказувати зміст твору, висловлюватися про своє сприйняття твору. Характеризувати образ головного героя Кліма, розмірковувати, як виховувати у собі риси сміливості, хоробрості, кмітливості. <i>Формування позитивного світогляду, розвиток вільного висловлення думки, вміння дискутувати, прищеплювати інтерес до пізнання нового, виховувати прагнення до самовдосконалення, самореалізації в ім'я добра.</i>
3	ГУМОРИСТИЧНІ ТВОРИ	Розуміти роль гумору в житті людини. Знати жанри гумористичних

	<p>Гумористичне і сатиричне зображення. Жанрова різноманітність гумористичних творів (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки та ін.). Велика роль гумору в житті людини. Леонід Глібов. «Щука», «Муха і Бджола», «Жаба і Віл» Визначний український байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки. ТЛ: гумор, сатира, байка, алегорія, мораль.</p>	<p>творів, називати їх. Уміти розповісти про особливість побудови байки. Виразно і вдумливо читати твори Л. Глібова, коментувати їхній прихований зміст. Уміти виокремити основну думку кожної байки, пояснити алегоричні образи. Вміти зіставляти описане в байках із сьогоднішнім реальним життям. Вивчити напам'ять: «Щука». <i>Усвідомлення важливості самокритичного погляду для успішної життєдіяльності людини. Формування життєстверджувальних, оптимістичних настроїв, уміння тактовно реагувати на іронію, гумор.</i></p>
2	<p>Степан Руданський. «Добре торгувалось», «Гуменний», «Запорожці у короля», «Свиня свинею» Коротко про письменника. Співомовки С.Руданського – унікальне явище у світовій культурі. Висміювання моральних вад, негативних рис характеру, авторська симпатія до простої людини, до її розуму, кмітливості, почуття гумору, вміння посміятися над власною безпорадністю, вміння відстояти свою гідність. ТЛ: гумореска, співомовка, інверсія.</p>	<p>Розуміти вияв народної мудрості у гуморесках, викривальний пафос співомовок. Виразно й усвідомлено читати твори. Визначати іронічне ставлення до негативних рис характеру. Вміти тлумачити терміни «гумореска», «співомовка», «інверсія». Вміти виокремити основну думку кожного твору. Засвоїти особливості виразного читання цих творів. Характеризувати героїв і порівнювати їх. Пояснювати зв'язок історичних фактів із їх гумористичним відображенням у співомовках. Поглиблювати вміння проводити паралелі з сучасним життям. Обґрунтовувати власні спостереження над смішними ситуаціями в житті <i>Усвідомлення, що почуття гумору – ознака духовного здоров'я людини.</i></p>
1	<p>Павло Глазовий. «Еволюція», «Найважча роль», «Похвала» Іронічно-пародійна, викривальна спрямованість гумористичних і сатиричних творів.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати твори. Вміти виокремлювати основні ідеї, аналізувати художні особливості гуморесок, проводити аналогії з власними спостереженнями. Вивчити напам'ять: 1 гумореску (на вибір). <i>Розвиток уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати явища навколишньої дійсності й самого себе.</i></p>
4	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із найцікавішими письменниками-земляками, їхніми творами.</p>	<p>Запам'ятати імена і твори письменників-земляків. Вдумливо читати їхні твори, розглядати зміст та основні ідеї. Висловлювати власну думку про доробок письменників-земляків. <i>Виховання шанобливого ставлення до митців рідного краю.</i></p>

7 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів — 56 год.

Література рідного краю — 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 2 год.

Виразне читання — 2 год.

Резервний час — 2 год.

<i>Кількість годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>	<i>Додатки: Мистецький контекст. Міжпредметні зв'язки</i>
1	ВСТУП Художній твір як явище мистецтва, новий ірреальний світ, створений письменником. Його особливість і значення. Функції мистецтва.	Розуміти функції літератури як мистецтва слова і називати їх. Висловлювати міркування з приводу функцій мистецтва, його місця в житті людини. <i>Усвідомлення потреби зацікавлення мистецтвом, його впливу на людину.</i>	
3	ІЗ ПІСЕННИХ СКАРБІВ Суспільно-побутові пісні “Ой на горі та жінці жнуть”, “Стоїть явір над водою”, “Гомін, гомін по діброві”, “Ой у степу криниченька” Висловлювання відомих людей про українські народні пісні. Їхнє ідейно-художнє багатство. Жанрово-тематичне розмаїття пісень (козацькі, чумацькі, кріпацькі, солдатські, бурлацькі, заробітчанські тощо). Трагічний і героїчний пафос козацьких і чумацьких пісень. Коломийки “Дозвілля молоді”, “Жартівливі коломийки” - “перли розсипаного намиста”. Особливість жанру і його життєвість. Побудова, ритм коломийок. Життєствердний, гумористичний пафос. ТЛ: коломийки, пафос твору.	Розуміти пафос козацьких і чумацьких пісень. Підібрати висловлювання відомих людей про українські пісні, прокоментувати їх. Виразно і вдумливо читати тексти пісень, коломийок. Вміти проаналізувати їхній зміст, образи, настрої, з'ясовуючи художні засоби, специфічні ознаки народної пісні та коломийки. Вивчити напам'ять: 2 пісні (на вибір). <i>Осміслення значення пісенної спадщини українців, бажання відроджувати і вивчати оригінальну творчість.</i>	Доба козаччини М. Лисенко, “Запорозький марш” (музичне мистецтво). О. Мурашко, “Похорон кошового”, І. Айвазовський, “Чумацька валка” (образотворче мистецтво).
5	ПРО ДАЛЕКІ МИНУЛІ ЧАСИ Іван Франко. “Захар Беркут” (скорочено). Короткі відомості про митця і його багатогранну творчість.	Розповідати коротко про І. Франка. Знати зміст та історичну основу повісті. Переказувати і коментувати зміст. Вміти визначити тему	Боротьба українців проти монголо-татар (історія Вітчизни).

	<p>Змалювання героїчної боротьби русичів проти монголо-татарських нападників. Патріотичний мотив, його зв'язок із розгортанням сюжету.</p> <p>ТЛ: історична повість, сюжет.</p>	<p>повісті та її провідні мотиви. Володіти навичками аналізу епічного твору.</p> <p>Характеризувати образи Захара Беркута, Максима, Мирослави, Тугара Вовка, підтверджувати власну думку текстовими цитатами. Визначати улюбленого героя.</p> <p>Аналізувати роль художніх засобів, особливості мови. Пояснювати роль діалектизмів.</p> <p>Обговорювати проблему вибору людини у вирішальній ситуації.</p> <p><i>Виховання патріотичного почуття, поваги до батьків, вірності у дружбі й коханні як загальнолюдських морально-етичних цінностей.</i></p>	<p>Б. Лятошинський, “Золотий обруч” (музичне мистецтво).</p> <p>Сербська народна балада “Смерть матері Юговичів” (зарубіжна література).</p>
3	<p>Тарас Шевченко. “Мені тринадцятий минало”, “Тополя”</p> <p>Повторення життєпису поета.</p> <p>Мотив всеперемагаючого життєлюбства, доброти, любові.</p> <p>Зміна емоційного стану незахищеної дитячої душі у великому і складному світі (“Мені тринадцятий минало”).</p> <p>Романтична ідея незнищенності справжнього кохання, краси, вірності (“Тополя”).</p> <p>ТЛ: балада, романтичний пейзаж, мотив у художньому творі, прийоми контрасту, метаморфози, ідея.</p>	<p>Знати про творче життя поета. Розуміти значення його творчості для українського народу.</p> <p>Виразно і осмислено читати твори.</p> <p>Проаналізувати роздум поета про сирітське дитинство, пояснити роль контрасту та інших художніх засобів у творі “Мені тринадцятий минало”. Аналізувати казково-фантастичні мотиви, художні засоби змалювання природи, драматизм ситуації, внутрішній світ героїв як ознаки балади (“Тополя”). З'ясувати фольклорну основу твору, роль символів у ній, народно-пісенних засобів, зокрема прийому метаморфози.</p> <p>“Мені тринадцятий минало” – напам'ять.</p>	<p>Типологічний зв'язок з баладою “Вільшаний король” Й. В. Гете.</p> <p>Г. Гладкий, “Заповіт” (музичне мистецтво).</p> <p>І. Їжакевич, “Тарас-пастух” (образотворче мистецтво).</p>
4	<p>Андрій Чайковський. “За сестрою” (скорочено)</p> <p>Коротко про митця. Відтворення історичних подій з позицій гуманізму. Напружений динамічний сюжет героїко-романтичної повісті.</p> <p>Використання фольклорних мотивів, засобів (зокрема прийому гіперболізації). Благородство, відповідальність, мужність, вірність, життєлюбство козаків.</p>	<p>Вміти проаналізувати повість, визначити її жанрові ознаки. Характеризувати козаків-запорожців. Вміти складати план до характеристики Павлуся. З'ясувати фольклорні мотиви, засоби. Висловлювати власні судження про героїство і лицарську відвагу головного героя.</p>	<p>А. Манастирський, “У погоні за татариним” (образотворче мистецтво). Романтика пригод, історичний колорит у романі “Айвенго” В. Скотта</p>

	ТЛ: героїко-романтична повість, романтичний герой, композиція.	<i>Виховання лицарських чеснот, почуття патріотизму, відданості, віри в перемогу добра, краси, справедливості.</i>	(зарубіжна література).
5	Михайло Стельмах. “Гуси-лебеді летять” (фрагменти) Автобіографічна повість про дитинство. Єдність світу природи і світу дитячої душі (у вчинках, поведінці, роздумах, переживаннях). Символ образу гусей-лебедів. Образ чутливого до краси хлопчика Михайлика. ТЛ: автобіографічний твір, символ.	Знати про звичаї та традиції українського народу. Переказувати зміст фрагментів повісті. Вміти розкрити образ Михайлика, розповісти про його сприйняття дорослого світу. Схарактеризувати інші образи (діда, батьків, подружки Люби). Вміти визначити головну ідею твору. З’ясувати роль художніх засобів та елементів фольклору. Розкрити власне розуміння образу гусей-лебедів. <i>Виховання любові до батьків, пошани до старших, любові до природи і світу. Розвиток фантазії, уяви в житті творчої особистості.</i>	Типологічний зв’язок із “Зачарованою Десною” О. Довженка.
5	Григор Тютюнник. “Климко” Цікавий епізод з дитинства письменника. Воєнне дитинство в повісті. Ідея самопожертви. Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних. Художні особливості твору (мова персонажів, художня деталь). ТЛ: художня деталь.	Знати про події часів воєнного лихоліття (Велика Вітчизняна війна). Знати і вміти переказувати зміст повісті. Вміти проводити паралелі між особистим життям автора і сюжетом твору. Розвивати навички аналізу епічного твору. Характеризувати образ Климка. Пояснювати художні особливості твору. Виділяти і переказувати найбільш вражаючий епізод з повісті (аргументувати свій вибір). Висловлювати власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті. <i>Виховання важливих гуманних якостей людини — чуйності, доброти, турботи про ближнього, здатності співпереживати.</i>	Велика Вітчизняна війна Художня деталь у оповіданнях А. Чехова (зарубіжна література).
2	“ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ ЛЮДИНА?” Олекса Стороженко. “Скарб” Короткі відомості про автора, його гумористичні твори. Морально-етичні проблеми оповідання. Гумористичне,	Вміти переказувати сюжет оповідання, коментувати його. Висвітлити особливості гумористичного змалювання образу головного героя, його поведінки. Вміти розкрити	

	<p>викривальне зображення головного героя. Скарб - узагальнений образ щастя. Повчальний характер оповідання.</p> <p>ТЛ: поглиблення поняття про гумор (засоби гумористичного зображення).</p>	<p>символічне (приховане) значення образу скарбу.</p> <p>Висловлювати власні міркування про сенс людського буття, щастя людини.</p> <p><i>Осмислення цінності життя людини, його наповненості й сенсу.</i></p>	
2	<p>Богдан Лепкий. “Мишка (Казка для дітей: для малих і великих)”</p> <p>Коротко про письменника.</p> <p>Трагічна і комічна ситуації, їхня роль у розкритті головної думки, моралі.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати твір, переказувати його зміст, виділяти головну думку. Вміти знаходити та коментувати реальне і уявне у творі. Розкрити трагічну і комічну ситуації, їхню роль у втіленні головної думки, притчевої моралі.</p>	
2	<p>Ліна Костенко. “Чайка на крижині”, “Крила”</p> <p>Коротко про письменницю. Розгорнута притчева метафора про глибоке духовне наповнення людини - її “крилатість”, що проявляється індивідуально. Духовне багатство - найбільший скарб у житті.</p> <p>ТЛ: диптих.</p>	<p>Розуміння різниці між матеріальним і духовним.</p> <p>Виразно і вдумливо читати диптих. Визначати провідну думку кожної частини. Вміти розшифровувати і коментувати метафоричний підтекст образів. Висловлювати власні міркування про духовне наповнення кожного, індивідуальні способи його проявів у реальному сучасному житті. Дискутувати про необхідність бути духовно розвиненим і багатим.</p> <p>Вивчити напам’ять: один вірш (на вибір).</p> <p><i>Усвідомлення високих моральних якостей, духовного багатства людини.</i></p>	<p>“Якщо...” Р. Кіплінга</p>
3	<p>Борис Харчук. “Планетник”</p> <p>Казкове й реалістичне в повісті-притчі, час теперішній і минулий у ній. Роздуми про сенс людського життя, моральний вибір кожної людини. Добро і зло в повісті, в сучасному світі і в людині.</p> <p>ТЛ: повість-притча.</p>	<p>Розглядати і коментувати сюжет повісті. Вміти знаходити в ній казкове і реальне.</p> <p>Характеризувати образ Планетника за планом, аналізувати його вчинки. Розкрити символічне значення образу квітки. Виділити і з’ясувати роль у творі художніх засобів. Висловлювати власні роздуми про суть людського життя, моральний вибір Планетника і кожної людини.</p> <p><i>Спонука до творення і примноження добра, краси. Усвідомлення відповідальності за свою справу і свої вчинки.</i></p>	<p>А. де Сент-Екзюпері “Маленький принц” (зарубіжна література).</p>

2	<p>Євген Гуцало. “Сім’я дикої качки” Твір про людину і світ крізь призму морально-етичних проблем. Людська доброта і жорстокість, милосердя і справжня турбота про природу.</p>	<p>Вміти складати план розповіді про події, змальовані в оповіданні. Переказувати сюжет. Характеризувати образи Тосі і Юрка, порівнюючи їхні вчинки. Вміти пояснювати особливість композиції, виділити кульмінацію. Запропонувати власну версію подальшого розвитку подій. <i>Осмислення критичного ставлення до власних вчинків, дій, проявів доброти, благородства, чесності.</i></p>	
1	<p>Любов Пономаренко. “Гер переможений” Наскрізний гуманістичний пафос новели. Художні засоби його втілення (деталь, поєднання різних часових площин тощо). ТЛ: новела.</p>	<p>Знати і розуміти значення терміна “новела”. Уважно читати новелу. Пояснювати провідну думку в кожному епізоді. Прокоментувати власне розуміння закінчення твору. Розвиток уміння визначити основну ідею твору, висловити своє розуміння її. <i>Усвідомлення ролі й значення гуманізму в розвитку людства і духовності кожної людини.</i></p>	
4	<p>МИ – НАРОД Василь Симоненко. “Лебеді материнства”, “Ти знаєш, що ти - людина?”, “Гей, нові Колумби й Магеллани”, “Перехожий” В. Симоненко - “лицар на білому коні” в українській літературі. Громадянські, мотиви, романтичний пафос його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї. Проблема індивідуальності й натовпу (“Перехожий”). ТЛ: ліричний герой (поглиблено).</p>	<p>Поглибити поняття “ліричний герой”. Виразно і вдумливо читати поезії. Аналізувати їх, визначити їхні провідні мотиви та ідеї, прокоментувати художні засоби, з’ясувати символічний зміст образу лебедів, романтичний пафос твору. Розкрити алегоричний зміст вірша “Перехожий”. Висловлювати власні роздуми про сенс людського буття, патріотизм, романтичний максималізм, почуття власної гідності і самодостатності. Дискутувати про проблему індивідуальності й натовпу. Вивчити напам’ять: “Лебеді материнства” (уривок); “Ти знаєш, що ти людина?”. <i>Виховання любові до матері, Батьківщини, почуття власної гідності. Осмислення</i></p>	<p>“Чесна бідність” Р. Бернса. “Якщо...” Р. Кіплінга.</p>

		<i>необхідності активної життєвої позиції та максимальної самореалізації.</i>	
3	Андрій Малишко. “Пісня про рушник”, “Стежина” (“Чому, сказати, й сам не знаю...”), “Вогник”, “Приходять предки” Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам’яті. Ліризм поезій А. Малишка.	Знати основні відомості про поета та його пісні. Виразно і вдумливо читати поезії. Визначити і прокоментувати основні мотиви, роль художніх засобів, символічність образів. Розвиток уміння аргументовано висловлювати власні роздуми. Вивчити напам’ять: 2 вірші (на вибір). <i>Формування морально-етичних цінностей, розвиток естетичного смаку.</i>	П. Майборода, Г. Майборода, О. Білаш, П. Козицький, Л. Ревуцький, М. Вериківський, А. Штогаренко - композитори, що писали музику на слова А. Малишка (музичне мистецтво).
4	Анатолій Дімаров. “Блакитна дитина” (скорочено) Автобіографічна повість (перша частина тетралогії “На коні й під конем”). Динамічний сюжет, прозорість та іронічність оповіді, морально-етична проблематика твору. Доброта і любов, розуміння, взаємопідтримка в родині. Внутрішня гідність і повага до людей - риси характеру юного героя, стимулюють його поведінку.	Прочитати самостійно твір. Вміти прокоментувати морально-етичні проблеми людського співжиття, родинних стосунків, порушені в ньому. Схарактеризувати образ головного героя. Простежити за текстом гуманістичний пафос, іронічність оповіді, роль гумору. Виділити і переказати найцікавішу пригоду героя-підлітка, аргументувати своє зацікавлення. <i>Розвиток вміння про серйозне й важливе говорити доступно і зрозуміло.</i>	Твори “Тореадори з Васюківки” В. Нестайка, “Митькозавр з Юрківки” Я. Стельмаха, “Звук павутинки” В. Близнеця, вивчені в 6-му класі.
4	Василь Голобородько. «Мова рослин», “З дитинства: Дощ” (“Я вплетений...”), “Лелека” (фрагмент) Самобутня постать поета в українській літературі. Фольклорна основа його поезій. Оригінальність, простота висловлення глибоких почуттів, важливих думок. ТЛ: вільний вірш.	Знати визначення поняття вільного вірша, розуміти його специфічну форму. Виразно і усвідомлено читати поезії. Пояснювати власне розуміння їхнього образного змісту, коментувати художні засоби. Визначати основний пафос поезій, ідею кожної з них. Розкривати образи рідної хати, шляху, ліричного героя, лелеки. Розглядати специфічну форму фрагмента поеми “Лелека” і коментувати його. <i>Формування життєстверджуючих,</i>	

		<i>оптимістичних настроїв. Розвиток естетичного відчуття і смаку.</i>	
2	Леонід Кисельов. “Стати б хоч на менти лічені...”, “Земля така гаряча” Доля молодого поета. Наскрізний гуманістичний пафос його віршів. Ідея оптимізму, життєствердження.	Переказувати історію трагічного життя молодого поета. Виразно і вдумливо читати вірші. Визначати основну думку (ідею), пояснювати художні засоби, прихований, підтекстовий зміст образів. <i>Усвідомлення радості спілкування з високим мистецтвом слова. Виховання небайдужого ставлення до емоцій та почуттів.</i>	
4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з письменниками-земляками, їхніми творами.	Знати письменників, що народилися в рідному краї. Прочитати зразки їхніх творів. Висловлювати власні міркування про них. <i>Виховання шанобливого ставлення до творців прекрасного.</i>	
1	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, що вивчалися упродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.	Назвати імена митців та їхні твори, що вивчалися. Виділити серед них ті, що найбільше запам’яталися. Висловлювати міркування про найулюбленіші. <i>Формування власної думки та власної позиції у процесі пізнання і вивчення.</i>	

8 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів — 56 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час — 2 год.

<i>Кількість годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>	<i>Додатки: Мистецький контекст. Міжпредметні зв'язки</i>
1	<p>ВСТУП Художня література як одна з форм духовної діяльності людини. Функції художньої літератури. Багатозначність художнього образу. Різновиди образів (образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові тощо). Аналіз художнього твору. ТЛ: поглиблення понять про художній образ, художній твір.</p>	<p>Розуміти багатозначність художнього образу. Називати і вміти відрізняти різні типи образів. За допомогою слова вміти створювати елементарні образи. <i>Розвиток відчуття краси і сили художнього слова.</i></p>	
3	<p>УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ Українські історичні пісні Пісні про звитяжну боротьбу козаків з турецько-татарськими нападниками “Та, ой, як крикнув же козак Сірко”); про боротьбу проти соціального гніту (“Ой Морозе, Морозенку”, “Максим козак Залізняк”, “Чи не той то Хміль”, “За Сибіром сонце сходить”). Образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою.</p>	<p>Пригадати історичні відомості про часи, змальовані в піснях. Вміти виразно і вдумливо читати тексти. Вміти створювати уявні словесні картини. Визначати провідні мотиви пісень. Розвиток умінь характеризувати образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі. Висловлювати власні судження про те, за що народ увіковічнив імена своїх героїв. <i>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших героїчних предків. Виховання і утвердження цих якостей у наш час.</i></p>	<p>Часи козаччини, визвольної боротьби. Ю. Брандт, “Пісня перемоги”, І. Айвазовський, “Комиші на Дніпрі”, невідомий художник, “Богдан Хмельницький” (образотворче мистецтво).</p>
2	<p>Пісні Марусі Чурай “Засвіт встали козаченьки”, “Віють вітри, віють</p>	<p>Розуміти значення і функції пісні в житті народу. Знати і розповідати легенду про Марусю Чурай.</p>	<p>Визвольна війна українського народу</p>

	<p>буйні”, “Ой не ходи, Грицю...” Легендарна поетеса з Полтави. Трагічна історія її життя. Пісні, що стали народними. Їхня популярність, фольклорна основа, народнопоетичні образи.</p>	<p>Розвиток уміння виразного читання, коментування пісень. Розглядати і пояснювати художні засоби. Висловлювати власне ставлення до Марусі та її пісень. Вміти створювати уявний словесний портрет легендарної поетеси. Вивчити напам’ять: “Засвіт встали козаченьки”. <i>Усвідомлення того, що добра слава про обдаровану людину живе у віках, що поет — активний творець духовності.</i></p>	<p>(історія Вітчизни). Давньогрецька поетеса Сапфо (зарубіжна література). В. Маковський, “Українська дівчина” (образотворче мистецтво).</p>
4	<p>Українські народні думи “Маруся Богуславка”, “Буря на Чорному морі” Героїчний епос. Різновиди дум (історико-героїчні, соціально-побутові). Кобзарі та лірники - виконавці народних дум (О. Вересай, Г. Гончаренко, М. Кравченко та ін.). Сучасні виконавці: В. Та М. Литвини, В. Нечема. Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Специфічність поетичної форми, ритму. Морально-етична проблематика. Проблема вибору, душевна роздвоєність Марусі Богуславки між любов’ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі. (“Маруся Богуславка”). Символ гріхопадіння і порятунку через усвідомлення покаяння (“Буря на Чорному морі”). ТЛ: думи.</p>	<p>Виразно і осмислено читати думи, переказувати зміст, вміти визначати їхню тематику, художні особливості. Розвиток навичок аналізу художнього образу (аналізувати образ полонянки Марусі, її сміливий, героїчний вчинок). Вміти прокоментувати проблему відповідності життя і поведінки людини християнським, загальнолюдським цінностям, переоцінку героями своєї поведінки, стосунків з іншими людьми (“Буря на Чорному морі”). Розвивати вміння розкрити власне розуміння узагальненого образу (“бурі на морі”). Дискутувати про поняття гріха і покаяння. <i>Усвідомлення того, що любов до вітчизни — одна з найбільших людських чеснот. Прагнення до гармонії вчинків із загальнолюдськими, християнськими цінностями. Усвідомлення понять гріховності та покаяння.</i></p>	<p>Боротьба українського козацтва проти зовнішніх ворогів М.Лисенко, “Марш чорноморських козаків”, опера “Маруся Богуславка” (музичне мистецтво). О. Сластьон, “Запорозькі судна”, І. Айвазовський, “Чорне море” (образотворче мистецтво).</p>
4	<p>З ДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ “Слово про похід Ігорів” Давньоруська пам’ятка, перлина ліро-епосу. Історична основа “Слова...”. Переклади і переспіви у ХІХ-ХХ ст. Питання авторства. Особливості композиції та стилістичних засобів. Образи руських князів у творі.</p>	<p>Знати історію відкриття пам’ятки, основні гіпотези авторства, історичну основу, про її переклади та переспіви. Виразно і усвідомлено читати поему, вміти переказувати і коментувати сюжет “Слова...”. Вміти аналізувати, характеризувати образи</p>	<p>Типологічна подібність з іспанським епосом ХІІ ст. - з “Піснею про мого Сіда”. Похід новгород-сіверського князя Ігоря проти половців у 1185</p>

	Наскрізна ідея патріотизму. Символічно-міфологічні образи та їхнє значення. Фольклорні мотиви. Роль пейзажу в розгортанні сюжету. Поетичність образу Ярославни.	руських князів, княгині Ярославни, образ Руської землі, символічно-міфологічні образи, фольклорні мотиви, стилістичні засоби, особливості композиції твору. Розвивати навички визначення основної ідеї. Вміти висловлювати власні міркування про її актуальність у наш час. <i>Усвідомлення того, що любов до рідної землі, вірність у коханні - вічні загальнолюдські цінності. Розуміння “золотої середини” у вчинках людини.</i>	р. (історія Вітчизни).
5	СВІТ ПОЕТИЧНОГО СЛОВА Тарас Шевченко. “Ой три шляхи широкії...”, “Минають дні, минають ночі...”, «Гамалія» Викуп поета з неволі, причини його покарання царем, арешт, перебування в казематі, заслання. Усвідомлення власної місії поета. Роздуми автора про плинність, скороминущість життя людини на землі, про її долю. ТЛ: філософська лірика, силабо-тонічне віршування (рими, стопи, віршований розмір).	Повторення вивченого про Т. Шевченка в попередніх класах. Вміти розповідати про викуп поета з неволі та заслання. Виразно і вдумливо читати поезії. Розвиток навичок аналізу художнього тексту - аналізувати філософську лірику поета в контексті його біографії. Вміти коментувати основні мотиви, ідеї поезій Т. Шевченка, художні засоби. Використані в них. Висловлювати власні міркування. Вивчити напам’ять: «Гамалія» (уривок); <i>Усвідомлення громадянської позиції людини як одного із проявів духовності.</i>	Імперія і національний поет (історія Вітчизни).С. Рахманінов, “Дума” (музичне мистецтво).
5	Леся Українка. “Ви щасливі, пречистії зорі”, “Давня весна”, “Хотіла б я піснею стати...”, “Давня казка” Розповідь про життя поетеси, її мужність і силу духу. Потужне ліричне начало, романтичність, волелюбність, оптимізм, мрія і дійсність як провідні мотиви. Тема гармонійного єднання людини з природою (“Давня весна”). Ідея вільної творчості, вільнолюбства людини. Проблеми і мотиви: роль митця в суспільстві, служіння музи й народові, суть людського щастя, вдячності (поема “Давня казка”).	Знати і вміти розповідати про Лесю Українку. Розвиток навичок виділення основних мотивів у поезіях. Вміти прокоментувати зміст поеми “Давня казка”, визначити її основні проблеми і мотиви, головну думку. Розвиток уміння здійснювати порівняльну характеристику образів (Поета і Бертольда), складати план порівняльної характеристики. Висловлювати власні судження про свободу творчості, про вільнолюбство людини. Вивчити напам’ять: “Хотіла б я піснею	Ліричні поезії Ф. Петрарки, Г. Гейне, М. Лермонтова. Мариністичний живопис І. Айвазовського.Музика Ф. Шопена, П. Чайковського, В. А. Моцарта.

		статися...”; уривок з “Давньої казки” (на вибір). <i>Розуміння того, що сила духу - конструктивне начало в житті.</i> <i>Усвідомлення важливості формування і розвитку індивідуальності, неповторності творчої особистості.</i>	
3	Володимир Сосюра. «Донеччино моя!», «Як передать, Донбас, твою красу і силу», “Васильки” Патріотичні мотиви творів поета. Щирість його ліричного самовираження. Ідея нерозривної єдності людини з рідною землею, алегоричність образів. Патріотичний пафос поезії . «Донеччино моя!». “Васильки” — вірєць інтимної лірики. ТЛ: інтимна лірика, віршовані розміри.	Виразно і осмислено читати твори, здійснювати їх текстовий аналіз, пояснювати алегоричність образів, визначати віршовані розміри. Аналізувати ідею єдності з рідною землею. Вміти визначати різницю між патріотичною та інтимною лірикою. Вивчити напам’ять: «Донеччино моя!». <i>Усвідомлення того, що щирість особистих почуттів людини — невід’ємне багатство її духовного світу.</i>	
2	Борис Олійник. “Вибір”, “Ринг” Народне визнання сучасного українського поета. Вічна проблема життєвого вибору, стоїчної позиції. Філософія чину і мудрості у творах поета.	Виразно і вдумливо читати поезії. Характеризувати образ ліричного героя, шліфувати вміння визначати провідні думки у віршах, аналізувати їх, проводячи аналогії з власними спостереженнями і міркуваннями. Дискутувати про це.	
1	Володимир Підпалій. “Запросини” Оптимізм, впевненість у правильності обраного шляху (“Запросини”).	Виразно і вдумливо читати вірші. Вміти коментувати основні ідеї, втілені в них. Співвідносити їх із власними думками про народ, його сучасне і майбутнє.	
2	Іван Малкович. “Музика, що пішла”, “З янголом на плечі” Глибокі роздуми сучасного поета про те, якою повинна бути людина, щоб уберегти себе, своїх близьких, душевне багатство від зла. Оптимістичний пафос, віра в перемогу добра.	Виразно і усвідомлено читати вірші. Вміти аналізувати їхній прихований зміст, переданий за допомогою художніх засобів. Вміти словесно відтворювати світ, відображений в образах поезій. Удосконалювати навички висловлення власних роздумів, нав’язаних прочитаними віршами. Вивчити напам’ять: “З янголом на плечі”.	

		<p><i>Усвідомлення того, що моральні якості — стрижень гуманізму.</i></p> <p><i>Розвиток естетичного смаку як запоруки культурологічної компетентності й стимулу загальної розвиненості людини.</i></p>	
5	<p>Іван Карпенко-Карий. “Сто тисяч” Короткі відомості про життя і творчість видатного українського драматурга XIX ст., про театр “корифеїв”. Трагікомедія “Сто тисяч” (скорочено) - класичний взірєць “театру корифеїв”. Проблема бездуховності людини, засліпленої прагненням до наживи. Проблема влади грошей - наскрізна і “вічна” у світовому мистецтві. Засоби сатиричного змалювання. ТЛ: драматичний твір (поглиблено), комедія, трагікомедія.</p>	<p>Знати найголовніші відомості про видатного українського драматурга XIX ст. Розповідати про його життя і творчість за складеним планом. Самостійно читати текст комедії. Визначати основні засоби змалювання образу Герасима Калитки, характеризувати його та інших дійових осіб п’єси. Розуміти актуальність проблем комедії для сучасного життя.</p> <p>Дискутувати про бездуховність людини, про сенс людського життя та інші думки, викликані прочитанням твору. Удосконалювати вміння робити власні висновки і узагальнення.</p> <p><i>Усвідомлення того, що бездуховність — прояв зла у житті людини.</i></p>	<p>“Скупий” Мольєра (зарубіжна література).</p>
5	<p>Михайло Коцюбинський. “Дорогою ціною” (скорочено) Пригодницький, романтичний сюжет повісті. Вічний тип шукача правди. Протест Остапа і Соломії проти кріпосницької наруги - протест проти будь-якого насильства над людиною. Проблема волі людини та можливостей її здобуття. Кохання Остапа і Соломії як центральний мотив у творі. Його непереможна сила, що рухає вчинками, поведінкою, вибором героїв. Час і вічність у повісті, символічні образи. Романтичність, мужність і сила волі української жінки Соломії.</p>	<p>Удосконалювати навички аналізу пригодницького романтичного сюжету, композиційних особливостей твору. Пояснювати відмінність між сюжетом і композицією. Розповідати про почуття героїв, спираючись на текст. Аналізувати образ Соломії (за складеним планом). Розвивати вміння робити власні висновки, аналізуючи вчинки героїв.</p> <p>Аналізувати образи часу і вічності у повісті, символічні образи, роль і сенс кольорів, звуків.</p> <p>Висловлювати роздуми про проблему волі людини і можливості її досягнення в сучасних умовах.</p> <p><i>Усвідомлення необхідності особистої свободи для гармонійного розвитку, краси глибокого почуття кохання, мужності, сили волі як рис характеру, необхідних для боротьби зі злом.</i></p>	<p>Тема волі та справедливості в зарубіжній романтичній літературі (Ш. Петефі, М. Лермонтов, Р. Л. Стівенсон, Р. Бернс та ін.).</p>

		Розвиток естетичного смаку, вміння бачити красу і досконалість художнього слова.	
5	П. Загребельний «Роксолана» (уривки за вибором учителя) Події історичної доби XVI ст. Проблема кохання і служіння народів в історичній повісті. Незалежна вдача, щирість у стосунках з людьми, природний розум і врода Роксолани.	Розуміти, як створюється історична повість, різницю між історичним фактом та художнім вимислом. Удосконалювати вміння переказувати сюжет твору, характеризувати образ Роксолани. Виразно читати і коментувати розділи повісті. Закріплення вміння висловлювати свої судження про вчинки і почуття людей, описані в повісті. <i>Усвідомлення духовного багатства народу, знаковості постаті Роксолани. Розвиток уміння вести дискусію.</i>	Історична доба, зображена в повісті (історія Вітчизни). Невідомий художник, “Роксолана”, “Сулейман Пишний” (образотворче мистецтво).
3	Володимир Дрозд. “Ірій”, “Білий кінь Шептало” Іронічна, алегорично-хімерна проза сучасного прозаїка. “Ірій” — хімерна повість про неповторний світ юності, про вічне і швидкоплинне в житті людини. Проблема людини в суспільстві, її знеособлення, свободи і неволі, особистості й натовпу, дійсності і мрії (“Білий кінь Шептало”).	Удосконалення навичок коментувати сюжет творів, переказувати найвагоміші епізоди. Вміти простежувати за текстом повісті “Ірій” хімерні стилістичні прийоми художнього письма, поєднання уявного з реальним, пояснювати їхню роль у сюжеті твору, в донесенні основних ідей, мотивів. Пояснювати алегоричність образу коня Шептала, характеризувати його, давати власну оцінку його поведінці. Дискутувати про життєвий вибір сучасної людини, її можливість зберегти свою індивідуальність (на основі оповідання). <i>Вміння зберегти власну індивідуальність — важлива риса характеру людини.</i>	Поєднання фантастики й реальності у творах Г.Уеллса, Е.Т.А.Гофмана та ін. (зарубіжна література).
4	Андрій Малишко «Прометей» ТЛ: поглиблення поняття про композицію, ліричний відступ.	Знає фрагменти з життя Андрія Малишка. Називає основні твори та поетичні збірки. Знає твори поета періоду Великої Вітчизняної війни. Аналізує поему „Прометей”. Розкриває тему й головну думку твору, знаходить у тексті рядки на підтвердження хоробрості воїнів, ставлення людей до воїна-розвідника, пояснює символізм образу Прометея (символ мужності,	

		нескореності, любові до людей). Характеризує образ Прометея, порівнює його з образом героя давньогрецької міфології. Обґрунтовує особливості композиції поеми (обрамлювальної композиції), її елементів. Характеризує роль ліричних відступів у тексті твору. Знає напам'ять уривок з поеми (за вибором учителя).	
1	Володимир Самійленко. “Патріоти” , Коротко про митця. Гумор і сатира поета як поштовх до роздумів про справжній патріотизм, чесність, самовідданість, порядність та лицемірство, пристосуванство людини. Засоби творення гумору та сатири. Сатирична іронія вірша. ТЛ: гумор і сатира (поглиблено), антитеза, іронія.	Знати і вміти розповісти найцікавіші відомості про письменника. Виразно і вдумливо читати поезію. Розвивати вміння описувати гумористичні ситуації. Розрізняти гумор і сатиру. Вміти простежувати роль антитези в розкритті ідеї твору. Висловлювати власні міркування про способи вияву патріотичних почуттів. <i>Усвідомлення цінності дотепного, а часом і в'їдливого слова у житті людини.</i>	
4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з письменниками-земляками та їхніми творами.	Знати про письменників, що народилися в рідному краї. Прочитати їхні твори (на вибір). Вміти прокоментувати їхні ідейно-художні особливості, висловити власні судження і враження про ці твори. <i>Шанобливе ставлення до талановитих земляків.</i>	
1	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, що вивчалися упродовж року й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.	Згадати про письменників і твори, що вивчалися упродовж року. Закріплення вміння висловлювати власні міркування про найулюбленіші твори. <i>Усвідомлення того, що власна думка і власна позиція - важливі риси характеру особистості.</i>	

9 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів — 56 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час — 2 год.

<i>Кількість годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>	<i>Додатки: Мистецький контекст. Міжпредметні зв'язки</i>
1	<p>ВСТУП Роль і місце літератури в житті людини. Розвиток літератури. Творча індивідуальність митця. Художній твір - нова естетична дійсність, що “вбирає” свій час і є носієм загальнолюдських вартостей. Аналіз твору в історичному та естетичному контекстах. ТЛ: аналіз художнього твору, контекст, естетика.</p>	<p>Вміти пояснювати відмінність усної словесності від “книжної” літератури (повторення вивченого). <i>Усвідомлення вселюдського значення мистецтва.</i></p>	
2	<p>УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ Родинно-побутові пісні. “Місяць на небі, зіроньки сяють”, “Цвіте терен, цвіте терен”, “Сонце низенько, вечір близенько”, “В кінці греблі шумлять верби”, “За городом качки пливуть”, “Світи, світи, місяченьку”, “Лугом іду, коня веду” (на вибір) Процес виникнення фольклору. Багатство і розмаїття українського фольклору (повторення і узагальнення вивченого). Види родинно-побутових пісень (про кохання, про сімейне життя). Культ романтизованих почуттів, сентиментальний пафос. ТЛ: поглиблення знань з поезики народної пісні.</p>	<p>Вміти розрізняти види і жанри усної народної творчості, розкрити роль фольклору в житті народу, його місце в розвитку літератури. Розрізняти види родинно-побутових пісень. Вміти аналізувати тексти, визначати їхні мотиви, тематику, художньо-поетичні засоби, зокрема образи-символи. Вивчити напам'ять: 2 пісні (на вибір). <i>Усвідомлення значення давньої культурної спадщини свого народу.</i></p>	<p>Фольклор слов'янських народів. І. Соколов, “З базару”, М. Пимоненко, “Суперниці”, “Святочне ворожіння”, С. Васильківський, “А що мати скажуть” (образотворче мистецтво). Музика М. Лисенка до українських народних пісень.</p>
1	<p>Українське весілля Весілля — один із провідних жанрів родинно-обрядової</p>	<p>Мати уявлення про обряд українського весілля. Виразно читати весільні пісні, вміти їх</p>	<p>К. Трутовський, “Весільний викуп”,</p>

	<p>творчості. Основні етапи весілля та їхній пісенний супровід. Весільні пісні: “До бору, дружечки, до бору”, “А брат сестрицю та й розплітає”, “Розвий, сосно, сімсот квіток”, “Летять галочки у три рядочки”, “Ой матінко, та не гай мене” — (на вибір). Естетична специфіка весільної пісні як обрядової. Використання елементів народної обрядовості у творах таких письменників: Г. Квітка-Основ’яненко, І. Котляревський, Т. Шевченко, Марко Вовчок, П. Куліш, М. Стельмах, У. Самчук та ін.</p>	<p>аналізувати, звертаючи увагу на мотиви, настрої, художні засоби. <i>Усвідомлення значення збереження звичаїв і традицій свого народу.</i></p>	<p>В.Маковський, “Дівич-вечір”, І. Соколов, “Весілля” (образотворче мистецтво).</p>
1	<p>Українські народні балади “Бондарівна”, “Ой летіла стріла”, “Ой на горі вогонь горить”, “Козака несуть” Тематичні та стильові особливості, сюжет, герої українських балад. Класифікація балад (легендарні, історичні, сімейні, любовні та ін.). ТЛ: балада.</p>	<p>Вміти розкривати зміст поняття “балада”. Розрізнати види балад. Аналізувати тексти за змістом і стильовими особливостями. Пояснювати драматизм колізії, специфічність закінчення, реалістичне і фантастичне в баладі. <i>Усвідомлення понять трагічного і оптимістичного, їхнє місце в житті людини.</i></p>	<p>Балади Т. Шевченка, Ф.Війона, Й. В. Гете, Ф.Шіллера, О.Пушкіна, Р. Кіплінга та ін. І. Соколов, “Дівчата ворожать уночі проти Івана Купала” (образотворче мистецтво).</p>
3	<p>ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Українська середньовічна література XI-XV ст. Розвиток писемності після хрещення Русі (988 р.) Найдавніші рукописні книги Київської Русі (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава). Перекладна література. Біблія (фрагменти) Легенди: про створення світу, про перших людей Адама і Єву, про потоп на землі, про Вавилонську вежу, про Мойсея. Десять заповідей. Притча про блудного сина. Притча про сіяча. Біблія — Святе письмо (Старий і Новий Заповіти) і збірки літературних пам’яток (Книга Буття, Книга Псалмів, Пісня пісень). Біблійні книги в давній Україні: Псалтир (молитви), Євангелії (про Ісуса Христа), Апостол (про Його учнів). Українські переклади Біблії. Використання біблійних тем, сюжетів, мотивів, образів у світовій та</p>	<p>Пригадати і переказати легенду про хрещення Русі. Розуміти роль християнства (Біблії) в духовному житті українського народу. Мати уявлення про найдавніші книги Київської Русі. Називати і мати уявлення про біблійні книги в давній Україні, знати перекладачів Біблії українською мовою. Вміти розповісти про Старий і Новий Заповіти. Переказувати і тлумачити біблійні легенди, притчі. <i>Пізнання і засвоєння християнської моралі: ідеалів правди, чесності, патріотизму, скромності, любові до ближнього.</i> Зацікавлення й повага до літератури інших народів, зокрема стародавнього Сходу як невід’ємної складової української національної культури. відомлення універсальності євангельських істин людського буття.</p>	<p>Історія українського середньовіччя (історія Вітчизни).</p>

	українській літературах. ТЛ: поглиблення поняття про притчу.		
2	Літописи як історико-художні твори “Повість минулих літ” — історична книга і збірка епічних творів. Виникнення Києво-Печерського монастиря. Києво-Печерський Патерик як пам’ятка життійної літератури, місце його укладання, головні герої. Зміст оповідання про Прохора чорноризця... .	Вміти розповісти основні відомості про “Повість минулих літ” і легендарного автора Нестора Літописця, про виникнення Києво-Печерського монастиря. Мати уявлення про Києво-Печерський патерик. Переказувати і тлумачити зміст оповідання про ченця Прохора. Вміти пояснити значення давніх літописів для збереження відомостей про життя, культуру, звичаї наших пращурів. <i>Виховання поваги до історичного минулого нашого народу, до його культурних пам’яток. Усвідомлення переваг праведного життя ченців Києво-Печерської лаври.</i>	Малюнки Лаврської іконописної майстерні. Л. Тарасевич, “Нестор-літописець” (ілюстрація до кн. “Патерик Печерський” (1702) (образотворче мистецтво).
2	Українська література ренесансу і бароко Роль православних братств, Острозької та Києво-Могилянської академії у розвитку української культури, зокрема книгодрукування. Перші друковані книги (Буквар — 1574, Апостол — 1574, Біблія — 1581). Іван Вишенський — мислитель, богослов, полеміст. ТЛ: Ренесанс, бароко. Історично-мемуарна проза Загальні відомості про козацькі літописи (Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка). “Історія русів” (фрагменти) анонімного автора.	Називати перші друковані книги в Україні. Мати уявлення про епохи Ренесансу і Бароко. Розуміти місце постаті І. Вишенського в культурі цього часу. <i>Виховання толерантності, почуття патріотизму.</i> Мати уявлення про козацькі літописи, розуміти їхню роль у відтворенні історичного минулого. Знати час створення “Історії русів”. Вміти розповісти історію виникнення твору, прокоментувати фрагменти з нього. Розповідати про постаті Б. Хмельницького, І. Мазепи, зображені у творі. <i>Осмислення з позицій сьогодення трагічних сторінок давноминулої історії рідного народу.</i>	Постаті І. Федорова, І.Вишенського, П.Могили, Г.Смотрицького, І.Мазепи, Б.Хмельницького Книжкова графіка XVI-XVIII ст. Музика А. Веделя, М.Березовського, Д.Бортнянського (музичне мистецтво). Живопис І. Рутковича, Д. Левицького, В.Боровиковського (образотворче мистецтво).
1	Поезія. Іван Величковський. Фігурні (курйозні) вірші (із рукописних книг “Зегар з полузегарком” і “Млеко”)	Розглядати і пояснювати ідейно-художні особливості фігурних віршів І. Величковського.	

	Семен Климовський. “Іхав козак за Дунай” Зразок давньої любовної лірики. Світова слава пісні. ТЛ: фігурний (курйозний) вірш.	Вміти розрізняти їхню релігійну і світську тематики. Виразно і вдумливо читати вірш С. Климовського, коментувати його зміст і версифікаційні особливості. Знати про світову славу пісні С. Климовського.	
1	Драматургія Час і місце побутування шкільної драми, її роль, виконавці. “Владимир” Ф. Прокоповича — зразок шкільної драми. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку театрального мистецтва. Вертеп як вид лялькового театрального дійства. Автори і виконавці вертепу. Його євангельська й етнографічно-побутова основи. Відродження вертепної традиції в наш час. ТЛ: шкільна драма, вертеп.	Мати уявлення про шкільну драму, зокрема драму Ф. Прокоповича. Вміти розповісти про авторів, виконавців і дійових осіб вертепу, його композиційні особливості, зміст вертепного дійства. <i>Відродження традицій, що уособлюють вселюдські, вічні цінності.</i>	Києво-Могилянська академія. “Життя — це сон” П. Кальдерона (зарубіжна література).
3	Григорій Сковорода. “Бджола та Шершень”, “Собака і Вовк”, “Всякому місту — звичай і права”, “De libertate”, “Вступні двері до християнської добронравності”, афоризми (наявні у всій творчості). Життя і творчість філософа, просвітителя, поета. Його християнські морально-етичні ідеали. “Сад божественних пісень”, “Байки харківські”, філософські трактати. Біблійна основа творчості Г. Сковороди та його вчення про самопізнання і “сродний труд”. Повчальний характер і художні особливості притч зб. “Байки харківські”. ТЛ: афоризм.	Знати і розповісти про життя Г. Сковороди. Вміти проаналізувати зміст поезій “Всякому місту — звичай і права”, “De libertate”, одну з його байок-притч. Прокоментувати філософський трактат “Вступні двері до християнської добронравності”, афоризми митця. Вміти сформулювати власне розуміння і актуальність для сьогоденного життя положень філософії Г. Сковороди. Вивчити напам’ять: “Всякому місту — звичай і права”; кілька афоризмів (на вибір). <i>Осмислення важливості для становлення і реалізації себе як особистості ідей самопізнання та гармонії зі світом.</i>	Французькі просвітителі Вольтер, Руссо, Дідро.
7	НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Суспільно-історичні обставини наприкінці XVIII ст. Духовне поневолення нації. Життя народу — предмет художнього зображення. Актуальність фольклорної традиції. Розвиток фольклористики, етнографії. Основні художні напрями (класицизм, романтизм, початкові	Знати про суспільно-історичний контекст становлення нової української літератури. Назвати найвизначніших письменників цього часу. Знати про життя і творчість І. Котляревського. Розуміти його роль у розвитку української літератури. Аналізувати розділи “Енеїди”: початок	Суспільно-історичні обставини в Україні наприкінці XVIII ст. (історія Вітчизни). Вергілій, “Енеїда”; Т. Шевченко, “На вічну

	<p>форми реалізму). Бурлескна стильова течія. Найвидатніші митці: І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Шашкевич, Т. Шевченко, П. Куліш, Л. Глібов, Марко Вовчок, Ю. Федькович).</p> <p>Іван Котляревський. “Енеїда” (скорочено), “Наталка Полтавка”</p> <p>Творчість І. Котляревського — новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія створення “Енеїди”.</p> <p>Зображення життя всіх верств суспільства. Бурлескний гумор, народна мова. Утвердження народної моралі (картини пекла, раю) в душі просвітительства.</p> <p>Соціально-побутова драма “Наталка Полтавка” — перший твір нової української драматургії. Її довготривале сценічне життя. Торжество народної етики.</p> <p>Наталка як уособлення кращих рис української жінки, що відстоює людську гідність, бореться за своє щастя.</p> <p>ТЛ: трагедія, пародія, бурлеск, алюзія. Поглиблення знань про силабо-тонічне віршування.</p>	<p>мандрів Енея — I, 1—26; Еней у пеклі — III, 68—130; Еней на березі Тибру — V, 1—10; оплакування вбитих — VI, 89—95. Визначати провідні проблеми і мотиви твору.</p> <p>Характеризувати героїв поеми, образ Енея.</p> <p>Висловлювати власні міркування про його вчинки і характер. Коментувати проблему війни: погляд автора і героїв.</p> <p>Характеризувати головну героїню “Наталки Полтавки”, інших персонажів п’єси, аналізувати художні засоби розкриття внутрішнього світу Наталки, гумористичні засоби у творі. Робити порівняльну характеристику Миколи і Петра, їхніх життєвих позицій. Пояснювати роль і функцію пісень у драмі. Вміти розкрити значення творчості І. Котляревського в українському культурному відродженні.</p> <p>Вивчити напам’ять: уривок з “Енеїди” (на вибір). <i>Формування активної життєвої позиції, розвиток умінь відстоювати людську гідність, власні принципи, усвідомлення можливості вибороти власне щастя.</i></p>	<p>пам’ять Котляревському”.</p> <p>Опери М. Лисенка “Енеїда”, “Наталка Полтавка”.</p> <p>Ілюстрації А. Базилевича до “Енеїди”.</p>
4	<p>Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся» Батько української прози, один із перших у Європі “творців людової повісті” (І. Франко). Гуманістичний пафос, християнські ідеали, етнографічне тло творів. “Маруся” — перша україномовна повість нової української літератури, вірєць сентименталізму. Головні персонажі твору — уособлення високих морально-етичних якостей простої людини.</p> <p>ТЛ: літературний напрям, течія, поняття про сентименталізм, реалізм.</p>	<p>Знати основні віхи життя і творчості письменника. Розуміти причини написання перших творів російською мовою. Мати уявлення про художні засоби сентименталізму, християнські ідеали повісті “Маруся”. Оцінити значення Г. Квітки-Основ'яненка для розвитку культури і духовності.</p> <p><i>Усвідомлення необхідності соціально активної позиції в житті.</i></p>	<p>Україна під час Великої Руїни (історія Вітчизни).</p> <p>В. Тропінін, “Дівчина з Поділля” (образотворче мистецтво).</p>
2	<p>Література романтизму.</p> <p>Ідейно-художні особливості романтизму. Поглиблення</p>	<p>Вміти визначити головні мотиви поезій, прокоментувати їх у зв’язку з художніми</p>	<p>Зарубіжні романтики В. Скотт, Дж. Байрон,</p>

	<p>бачення розбіжності між ідеалом і дійсністю.</p> <p>Поети-романтики П. Гулак-Артемівський, “Рибалка”, Є. Гребінка, “Українська мелодія”, М. Костомаров, “Соловейко”, В. Забіла, “Соловей”, М. Петренко, “Небо” М. Шашкевич. “Веснівка” Роль “Руської трійці” у духовному відродженні. Значення романтизму для нового етапу розвитку слов’янських літератур ТЛ: романтизм, елегія, романс.</p>	<p>особливостями і народнопісенною лірикою. Знати про М. Шашкевича, про “Руську трійцю”, про альманах “Русалка Дністрова”.</p> <p>Вивчити напам’ять: одну з поезій (на вибір). <i>Усвідомлення того, що романтик — духовно багата, творча людина. Виховання шанобливого ставлення до засад народної моралі й етики: працелюбності, щирості, любові й поваги до батьків. Краса вірності в коханні.</i></p>	<p>В. Гюго, А. Міцкевич, Г. Гейне, Е.Т.А.Гофман, М.Лермонтов (зарубіжна література). М. Глінка. Романси (музичне мистецтво). Романтичний живопис Г. Світлицького, М.Самокиша, А.Мокрицького (образотворче мистецтво).</p>
12	<p>Тарас Шевченко Геніальний поет, мислитель, пророк. Його винятково велике значення. Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів. Вісь неперервності історичного часу “На вічну пам’ять Котляревському”, “Думка” (“Нашо мені чорні брови...”). Умовність у баладі, тривога за жіночу долю (“Причинна”, “Лілея”). ТЛ: елегія, поглиблення поняття про лірику й ліро-епіку. Твори Тараса Шевченка російською мовою (на вибір учителя). “І мертвим, і живим, і ненарожденним...” Продовження теми “земляків” у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Бичування комплексу меншовартості. Настрoєві інтонації твору (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо). Тема жіночої долі у творчості Т. Шевченка (“Катерина”, “Наймичка”, “На панщині пшеницю жала...”, “Марія”, “У нашiм раї на землі...”) Одна з провідних тем Шевченкової творчості. Захоплення поета красою жінки, мрія бачити жінку щасливою. Еволюція жіночого образу в поезії Шевченка.</p>	<p>Знати біографію і основні віхи творчості поета. Вміти розрізняти лірику й ліро-епіку, визначати жанрову групу, до якої належить твір. Розрізняти елементи, що посилюють емоційну напругу елегії (думки) та балади. Виразно читати поезії, коментувати їх ідейно-художній зміст. Вивчити напам’ять: фрагмент з балади «Причинна» Розуміти культурні й політичні чинники, що спонукали поета до написання цього твору. Виразно і усвідомлено читати твір. Визначити і схарактеризувати адресата послання, провідну думку твору. Орієнтуватись у складній композиції твору, виявляти його різні настроєві інтонації. Вивчити напам’ять: фрагмент (на вибір). <i>Формування переконання, що за будь-яких обставин необхідно залишатися з народом, його цінностями.</i> Розуміти становище жінки часів Шевченка. Знати новозавітний переказ про Богородицю Марію. Вміти порівнювати різні типи втілення теми</p>	<p>Т. Шевченко, “Тополя” (1839), “Автопортрет” (1840), “Будинок І. Котляревського в Полтаві” (1845). Т. Шевченко, “Селянська родина” (1843). Богородиця в українському іконописі. Т. Шевченко-художник: “Марія” (1840), “Циганка-ворожка” (1841), “Катерина” (1842), “Сліпа з дочкою” (1842). Т. Шевченко, “Автопортрет” (1847), “Шевченко серед товаришів” (1851),</p>

	<p>Тема матері й сина. Творча інтерпретація поетом образу жінки і пієтет християнина. Різні типи втілення теми жіночої долі: романтичний (“Катерина”), реалістично-побутовий (“Наймичка”, “На панщині пшеницю жала...”), символічно-узагальнений (“Марія”).</p> <p>“Доля”, “Росли укупочці, зросли...”</p> <p>Лірика Т. Шевченка періоду арешту й заслання і після повернення із заслання.</p> <p>Вершинні зразки Шевченкової лірики. Риси автобіографізму в образі ліричного героя. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі (“Садок вишневий коло хати...”).</p> <p>Самотність і пошуки її долання. Підбиття підсумків чесно прожитого життя.</p> <p>ТЛ: поглиблення поняття про ліричного героя, психологізм у літературі, жанр ліричної медитації.</p> <p>Тарас Шевченко і Біблія. Цикл “Давидові псалми”. Ставлення Шевченка до Біблії (суперечка, захоплення, творче наслідування, переосмислення, віра і натхнення). Осмислення поетом Бога, власного життя крізь біблійні тексти. Переспіви і “подражанія” у творчій спадщині поета.</p> <p>ТЛ: псалом, гімн.</p> <p>Твори Тараса Шевченка російською мовою (оглядово).</p> <p>Підсумковий урок: Світова велич поета</p> <p>Огляд вивченої поетичної спадщини Т. Шевченка і його малярського доробку, прози, драматургії, міркувань із “Щоденника”. Визначні діячі світової культури про Шевченка. Його вплив на літератури інших народів. Вшанування пам’яті поета.</p>	<p>жіночої долі у творчості поета (на прикладі творів). Виділити біблеїзми в поемі “Марія”, пояснити їхню стильову функцію. <i>Формування шанобливого ставлення до жінки в усіх її іпостасях (жінка-мати, жінка-кохана та ін.).</i></p> <p>Усвідомлення того, що жінка — уособлення краси на землі, що Свята Мати — джерело добра, яке змінює світ.</p> <p>Вміти розповісти про обставини написання цих творів. Проникнути уявою у настрої, у внутрішній світ героїв Шевченка, вчитися бачити красу особистості. Назвати зразки поетичної образності, визначити їхню роль у структурі творів.</p> <p><i>Формування переконань, що контакт із друзями, однодумцями, зі світом є підтримкою особистості, що прожити життя треба чесно, в добрі та взаємоповазі.</i></p> <p>Вміти обґрунтувати розуміння Шевченком ідеї Бога. Мати уявлення про її стильове і образне вираження у творчості поета. Зуміти зіставити переспів Шевченка і оригінальні біблійні тексти псалмів, визначити домінанти поетового почуття.</p> <p><i>Осмислення беззаконня життя “без Бога”.</i></p> <p><i>Усвідомлення Бога як високого духовного оплоту особистості на шляхах праведних.</i></p> <p>Вміти схарактеризувати внесок Т. Шевченка у скарбницю української поезії, у розвиток літературної мови, у світовий мистецький поступ.</p> <p><i>Усвідомлення краси українського художнього слова, представленого в поезії Шевченка.</i></p>	<p>“Байгуші” (1853), “Казашка Катя” (1856—1857) та ін.</p> <p>Т. Шевченко, “Видубецький монастир” (1844), “Притча про робітників на винограднику” (1859). Серія “Притча про блудного сина” (1856—1857), “Свята родина” (1858).</p> <p>Т. Шевченко, “Дерево” (1859), “Автопортрет із свічкою” (1860).</p> <p>“Портрет Л. Полусмакової” (1860), “Автопортрет” (1861).</p>
5	<p>Пантелеймон Куліш. “Чорна рада”</p> <p>П. Куліш — письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач (“Біблія”, твори В. Шекспіра, Й. В. Гете), автор підручників для</p>	<p>Знати основні віхи життєвого і творчого шляху письменника.</p> <p>Вміти розрізняти жанри: роман, історичний роман, роман-хроніка. Вміти розрізняти історичну</p>	<p>Історичні романи В. Скотта, В. Гюго. Перебендя Т. Шевченка, пророк В. Скотта і</p>

	<p>школи, першого українського правопису “кулішівка”. Вплив на П. Куліша ідей європейського просвітництва. Романтичний світогляд. Ентузіазм і жертвність П. Куліша у громадській та культурницькій роботі. “Чорна рада” — перший україномовний історичний роман. Версії тлумачення його назви. Історична основа сюжету. Показ протистояння сил державотворення і руйніцтва. Чоловік Божий — носій основної ідеї. Хутір — символ українського способу життя; Черевань — уособлення щасливого хутірського життя; Іван Шрам і Яким Сомко — носії ідеї державності; Леся і Петро Шраменко — уособлення сімейної ідилії, як символу незнищенності; Кирило Тур — втілення запорозької вольниці та козацького лицарства. Романтичний мотив дороги і його місце у творі. Оцінка роману Т. Шевченком. ТЛ: роман, роман-хроніка, історичний роман.</p>	<p>і художню правду у романі. Визначати основний конфлікт твору. Пояснити роль образу Чоловіка Божого. Вміти розкрити образи і символи твору, пояснити особливості оповіді, різноманітність засобів розкриття образів, історичний колорит. Робити порівняльну характеристику образів Якіма Сомка та Іванця Брюховецького. Співвідносити образи твору з художніми образами інших історичних творів вітчизняних і зарубіжних письменників. Вміти аргументовано пояснити значення діяльності П. Куліша для відродження, культурного збагачення народу. <i>Усвідомлення значення ініціативності, наполегливості й працьовитості для досягнення поставленої мети.</i> <i>Усвідомлення важливості збереження свободи і незалежності рідного краю, його державності.</i> <i>Бачення і розуміння поезії як сповіді душі, вияву найсокровенніших думок і почуттів людини.</i> <i>Формування рис справедливості, колегіальності, лицарства, щирості, вірності почуттю і обов’язку.</i></p>	<p>Чоловік Божий П. Куліша. Народні перекази про козака Мамаю. Історичні події в Ніжині 1663 р. (“Чорна рада”); Літопис Самовидця (історія Вітчизни).</p>
4	<p>Марко Вовчок. “Максим Гримач”, „Інститутка” Життя і творчість (твори українською, російською, французькою мовами). Премія Академії Франції за історичну повість “Маруся”. Поєднання у творах реалізму і романтизму, використання художніх засобів фольклору. Марко Вовчок як перекладач (Ж. Верна, Г. К. Андерсена, П. Е. Брема). Романтичність оповідання “Максим Гримач”, особливості його сюжету, характеротворення. Почуття відповідальності та вини як уселюдські почуття. Реалістичність повісті «Інститутка», життєві основи змісту.</p>	<p>Вміти прокоментувати зміст оповідання, визначити жанр твору, пояснити особливості сюжету, роль описів природи, знаходити фольклорні образи-символи. Розуміти зміст поняття характеру у творі. Вміти розпізнати характер романтичного типу. Розуміти причину заборони Максима Гримача на одруження Катрі з Семеном. Висловлювати власні судження про ідейно-художні особливості оповідання. Характеризувати повість „Інститутка”, життєві основи змісту, головну думку – непереборне прагнення людини до волі. Визначати її жанр –</p>	<p>Вплив Стендаля, О. де Бальзака, П. Меріме, Г. Флобера, Е. Золя, В. Гюго, Г.К.Андерсена, І. Тургенева, М.Некрасова на творчість Марка Вовчка.</p>

	<p>ТЛ: романтичний характер у творі.</p>	<p>перша соціально-реалістична повість. Характеризувати образи повісті (панночки, бабусі-служниці, Прокопа, Назара, Устини, Катрі). Знати зміст понять – літературний характер та його типовість. Розкривати основні ознаки оповідання та повісті як жанру. Знати думки П. Куліша, Т. Шевченка про творчість Марка Вовчка. <i>Усвідомлення високої місії митця-гуманіста, борця проти насильства над людиною. Виховання вміння за будь-яких умов зберігати власну гідність, наполегливість у досягненні мети. Формування позиції — жити власною працею. Усвідомлення переваг життя в суспільстві, де поважаються права людини, відсутнє поневолення особистості.</i></p>	
1	<p>З ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст. Вступна бесіда Література ХХ ст. — мистецтво оновлених традицій і сміливого новаторства. Імена і твори найвідоміших українських письменників ХХ ст., зокрема тих, що вивчалися в попередніх класах. Непростий шлях розвитку української літератури в ХХ ст. Її жанрове, тематичне, стильове розмаїття.</p>	<p>Пригадати твори письменників ХХ ст., що вивчалися раніше чи були прочитані самостійно. Вміти сформулювати і висловити власну думку про них.</p>	<p>Твори М. Стельмаха, М. Вінграновського, Гр.Тютюнника, Л.Костенко, В.Симоненка, О.Довженка та ін., вивчені в попередніх класах.</p>
1	<p>Візуальна (зорова) поезія сьогодні “Фенікс-птах із земель руських” М. Мірошніченка, “Стогін” В. Женченка, паліндром “Хижих мечем мирим” А. Мойсієнка. Поєднання тексту і малюнку (зорових і слухових образів) у зоровій поезії. Джерела сучасної візуальної поезії — її барокові вірці ХVІІ—ХVІІІ ст. (курйозний вірш І. Величковського). ТЛ: візуальна (зорова) поезія.</p>	<p>Вміти пояснити власне розуміння змісту вірців зорової поезії, витрактувати їхній ідейно-образний зміст. <i>Усвідомлення того, що мистецтво — безмежне поле втілення авторської уяви, фантазії, думки, почуттів.</i></p>	<p>“Раки літеральні” І. Величковського.</p>
3	<p>Ліна Костенко «Пастораль ХХ сторіччя», «Тут обелісків ціла рота» - тема історичної пам’яті. Інтимна лірика «Світлий сонет» та інші твори за вибором учителя.</p>	<p>Знати про життя і творчість Ліни Костенко. Вміти характеризувати її творчість. Вірші напам’ять (за вибором).</p>	

4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з найцікавішими, зрозумілими для учнів цього віку творами митців рідного краю.	Запам'ятати імена і твори найталановитіших митців, що народилися в рідному краї, вміти характеризувати і самостійно оцінювати їхні твори. <i>Усвідомлення необхідності шанобливого ставлення до талановитих митців-земляків.</i>	
1	УРОК-ПІДСУМОК Проведення бесіди або диспуту про твори, що вивчалися упродовж року й найбільше запам'яталися.	Вміти робити загальні висновки про письменників, їхні твори, особливості поетики тощо. <i>Формування вміння толерантно і переконливо обґрунтовувати свою думку.</i>	

НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оцінювання усних відповідей учнів з української літератури

Оцінка «5». Ставиться учневі, який:

- виявляє глибокі знання і розуміння тексту твору, вміє пояснити взаємозв'язок подій, характери, вчинки героїв і роль художніх засобів у розкритті ідейно-естетичного змісту твору;
- здатний до оригінальних та творчих рішень різноманітних завдань;
- вміє користуватися теоретико-літературними знаннями та навичками розбору при аналізі художнього твору, самостійно оцінювати окремі літературні явища, виявляючи власну позицію щодо них;
- працює з різними джерелами інформації, систематизує та творчо використовує дібраний матеріал на підтвердження власного судження;
- вільно володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням;
- може допустити незначні помилки різного характеру, які сам же виправляє.

Оцінка «4». Ставиться учневі, який:

- дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка «5», але допускає деякі помилки, неточності, які сам виправляє після зауваження вчителя;
- виявляє знання і розуміння науково-теоретичного матеріалу та художнього тексту твору, уміє пояснити взаємозв'язок подій, характери, вчинки героїв і роль художніх засобів у розкритті ідейно-естетичного змісту твору, але може допускати неточності;
- під керівництвом учителя або за його зразком виправляє допущені помилки й добирає аргументи на підтвердження власного судження;
- володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням на достатньому рівні, допускає окремі лексичні та граматичні помилки.

Оцінка «3». Ставиться учневі, який:

- знає і розуміє науково-теоретичний та художній текст не досить повно;
- розкриває взаємозв'язок основних подій, характери та вчинки героїв поверхово, не спираючись на текст твору;
- відтворює матеріал і наводить приклади з тексту за допомогою вчителя або учнів;
- має слабкі навички і вміння щодо ідейно-естетичного аналізу художніх творів;
- допускає помилки різного характеру в змісті відповіді;
- недостатньо володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням, виявляє до деякої міри обмежений словниковий запас.

Оцінка «2». Ставиться учневі, який:

- володіє літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння;
- уміє відтворити або охарактеризувати лише незначну частину науково-теоретичного або художнього тексту;
- не дає самостійного визначення науково-літературного поняття, не знає змісту художнього тексту;
- здійснює аналіз художнього твору дуже поверхово, обмежено надає відповідь;
- допускає суттєві помилки різного характеру у змісті відповіді, слабо володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням, лексика обмежена.

Оцінка «1». Ставиться учневі, який:

- виявляє науково-теоретичні знання та знання змісту художнього твору на елементарному рівні, називає лише якийсь окремий літературний факт або явище;
- не вміє пояснити поведінку і характери героїв, не робить літературознавчого аналізу художнього тексту;

- не володіє теоретико-літературними поняттями; -показує низький рівень монологічного (діалогічного) літературного мовлення;
- має дуже обмежений словниковий запас.

Види та кількість контрольних робіт

(2 години на тиждень)

Класи	5				6				7				8				9			
	I		II		I		II		I		II		I		II		I		II	
Семестри	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Тематичні контрольні роботи у формі:	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2
контрольного класного твору;			1			1	1			1	1			1	1			1	1	
виконання контрольних робіт (тести, відповіді на питання, комбінована контрольна робота тощо)	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2

*У таблиці подано мінімальну кількість обов'язкових контрольних робіт. У разі потреби учитель має право збільшувати кількість контрольних робіт. Педагог має право при плануванні самостійно розподіляти послідовність проведення тієї чи іншої форми контролю, т.т. спланувати, наприклад, проведення твору не в другій та третій чверті, а в першій та третій (головне, щоб співпадала кількість на рік).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Програми

1. Програма «Українська література» для 5–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин/ О.М.Івасюк, Н.В.Гуйванюк, В.Є. Бузинська. – Чернівці: Букрек, 2005. – 136 с.
2. Програма «Українська література» для 5–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів. За загальною редакцією Р.В.Мовчан. – Київ: Ірпінь, 2005. – 205 с.
3. Програма «Українська література» для профільного навчання учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). За загальною редакцією Р.В. Мовчан. – Київ: Грамота, 2011. – 152 с.
4. Програма для середньої загальноосвітньої школи з поглибленим вивченням української літератури у 8-11 класах, для класів з гуманітарним профілем, гімназій, ліцеїв та коледжів/ Уклад.: Г.Ф.Семенюк, В.І. Цимбалюк. – К.: Генеза, 2004. – 208с.
5. Програма «Українська література» для профільного навчання учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профілі – іноземна філологія, історико-філологічний). Академічний рівень. За загальною редакцією Р.В. Мовчан. – Київ: Грамота, 2011
6. Програма «Українська література» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів/ Уклад.: Р. В. Мовчан, К. В. Таранік-Ткачук, М. П. Бондар, О. М. Івасюк, С. А. Кочерга, Л.І.Кавун, О. І. Неживий, Н. В. Михайлова.

2. Посібники для учителя

5 клас

1. *Бондарук О.* Міфи народів світу. – Львів, 1997.
2. *Булашев Г.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К., 1993.
3. *Бурко О.* Твір, що вчить дітей оптимізму (Вивчення казки Василя Симоненка “Цар Плаксій та Лоскотон” у 5 класі) // Дивослово. – 2003. - № 2.
4. *Веселка.* Антологія української літератури для дітей: У 3 т.— К., 1985.
5. *Весни розспіваної князь.* Слово про Антонича.— Львів, 1989.
6. *Вітренко Р.* Чи світ обійдеться без диваків? (П’ятикласники аналізують оповідання Г. Тютюнника “Дивак”) // Дивослово.— 2003.— № 11.
7. *Головацький Я.* Виклади давньослов’янських легенд, або міфологія укладена Я. Ф. Головацьким.— К., 1991.
8. *Доля.* Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах.— К., 1993.
9. *Жила С.* Аналіз ранньої творчості Павла Тичини у взаємозв’язку з суміжними видами мистецтв // Дивослово.— 1995.— № 4.
10. *З живого джерела.* Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників / Упоряд. Л. Дунаєвська.— К., 1990.
11. *Знойко О.* Міфи Київської землі та події стародавні.— К., 1989.
12. *Золота книга казок.* Українські народні казки. Серія: “Золота бібліотека учня”.— К., 1990.
13. *Казки старого Лева / Упоряд. Л. Андрієвська.*— Львів, 2003.
14. *Калинова сопілка.* Антологія української народної прозової творчості.— К., 1998.
15. *Кононенко В.* Шляхами народних приповідок.— К., 1994.
16. *Королів-Старий В.* Нечиста сила. Казки.— К., 1992.
17. *Крип’якевич І.* Було колись в Україні.— К., 1994.
18. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
19. *Мафтин Н.* Українська література. Розробки уроків. 5 клас.— К., 2003.
20. *Мовчун А.* Мовні скарби. Вивчення прислів’їв та приказок у школі.— К., 2000.
21. *Мороз Л.* Григир Тютюнник.— К., 1991.
22. *Олена Пчілка.* Годі, діточки, вам спати! — К., 1991.
23. *Плачинда С.* Словник давньоукраїнської міфології.— К., 1993; Міфи і легенди давньої України.— К., 1997.
24. *Семиліточка.* Українські народні казки у записах та публікаціях письменників ХІХ — поч. ХХ ст.— К., 1990.
25. *Срібна книга казок.* Українські літературні казки.— К., 1992.
26. *Тихолоз Н.* “Як дітям мати, з любові...” (Етика і поетика Франкових казок) // Дивослово.— 2003.— № 11.
27. *Українська література.* Хрестоматія нововведених творів.— К., 2002, 2004.
28. *Українські приказки, прислів’я і таке інше.*— К., 1993.

6 клас

1. *Васильченко С.* Мужичський ангел. Оповідання, повість, п’єси.— К., 2000.
2. *Грінченко Б.* Зернятка. Вірші, поеми, оповідання.— К., 1989.
3. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
4. *Золотослов.* Поетичний космос Давньої Русі / Упорядкув., переклади М. Москаленка.— К., 1988.
5. *Календарно-обрядові пісні.*— К., 1987.
6. *Колядки і щедрівки.*— К., 1991.

7. *Погрібний А.* Життя і творчість Б. Грінченка // Дивослово.— 1994.— № 3.
8. *Рудницька О.* Доброта і жорстокість в оповіданні С. Черкасенка “Маленький горбань” // Дивослово.— 2003.— № 10.
9. *Рудницька О.* Коли миші стають кольоровими. Конспект уроку на тему “Світ дитинства в поезіях Ліни Костенко” // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 2003.— № 5.
10. *Руснак І.* Український фольклор у школі // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
11. *Українська література.* Хрестоматія нововведених творів... / Упоряд. Р. Мовчан.— К., 2002, 2004.
12. *Шевченко А.* Феномен Євгена Гуцала // Дивослово.— 2003.— № 3.

7 клас

1. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
2. *Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн.* / За ред. В. Дончика.— К., 1993, 1998.
3. *Кисельов Л.* Тільки двічі живемо. Вірші, проза, спогади про поета.— К., 1991.
4. *Ковальчук О.* Українська література. Розробки уроків за новою програмою. 7 клас.— К., 2003.
5. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
6. *Лепкий Б.* Про життя і твори Тараса Шевченка.— К., 1994.
7. *Мовчан Р.* Українська проза ХХ ст. в іменах: Посібник.— К., 1997.
8. *Нудьга Г.* Слово і пісня. Дослідження.— К., 1985.
9. *Руснак І.* Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
10. *Смілянська В., Чамата Н.* Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.— К., 2000.
11. *Ткаченко А.* Василь Симоненко. Літературний портрет.— К., 1990.
12. *Токмань Г.* Цілісність сприйняття ліричного твору. Текстуальний аналіз. Методика вивчення віршування // Дивослово.— 2003.— № 1.
13. *Черненко О.* Не зміліє пам’яті криниця. Спогади про Григорія та Григора Тютюнників.— К., 2001.

8 клас

1. *Бойцун І.* Роль “посередника” в розкритті внутрішнього світу дітей у творах Євгена Гуцала // Дивослово.— 1998.— № 5.
2. *Бондаренко А., Бондаренко Ю.* Українська література. Розробка уроків за новою програмою. 8 клас.— К., 2003.
3. *Гуцало Є.* Твори: У 5 т.— К., 1996 — 1997.
4. *Дрозд В.* Вибрані твори: У 2 т.— К., 1989.
5. *Мовчан Р.* “Естетичне людинознавство” ранньої прози Ірини Вільде // Українська мова та література.— 2000.— № 17.
6. *Сосюра В.* Розстріляне безсмертя. Вірші та поеми.— К., 2000.
7. *Соя Б.* З книги минулого нашого народу (урок-конференція за твором Романа Іваничука “Яничари” (“Мальви”) // Дивослово.— 2003.— № 11.
8. *Українське слово.* Хрестоматія / Упоряд. В. В. Яременка.— К., 2001.

9 клас

ВСТУП

1. *Галич О., Назарець В., Васильєв Є.* Теорія літератури / За ред. О. Галича.— К., 2001.
2. *Літературознавчий словник-довідник.*— К., 1997.
3. *Пахаренко В.* Нарис української поезики: до нових підходів у вивченні літератури // Українська мова та література.— 1997.— № 29—32.
4. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.*— Львів, 1996.
5. *Ткаченко А.* Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. К., 1998.
6. *Український живопис. Сто вибраних творів. Альбом.*— К., 1989.

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

1. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
2. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
3. *Нудьга Г.* Слово і пісня. Дослідження.— К., 1985.
4. *Руснак І.* Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2—3.
5. *Сиваченко М.* Сторінки української літератури і фольклористики.— К., 1990.

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. *Білоус Б.* “Повість минулих літ”: історія чи література? // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
2. *Білоус П.* Українська паломницька проза: історія жанру.— К., 1998.
3. *Давня українська література. Хрестоматія / Упорядкув., передм. та комент. М. Сулими.*— К., 1996.
4. *Європейське Відродження та українська література XIV— XVIII ст.* Зб. наук. пр.— К., 1993.
5. *Ісіченко Ю.* Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI — початку XVIII ст. на Україні.— К., 1990.
6. *Історія української літератури: У 8 т. / Відп. ред. Л. Махновець.*— К., 1967 — Т. 1.
7. *Макаров А.* Світло українського бароко.— К., 1994.
8. *Махновець Л.* Григорій Сковорода. Біографія.— К., 1972.
9. *Мишанич Я.* “Історія русів”: історіографія, проблематика, поезика.— К., 1999.
10. *Мовчан Р.* “Перший інтелігент” у вирі національного відродження (Григорій Сковорода як текст 20-х років ХХ століття) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
11. *Українська література: У портретах і довідках. Давня література — література ХІХ ст.*— К., 2000.
12. *Сулима В.* Біблія і українська література: Навчальний посібник.— К., 1998.
13. *Ушкалов Л.* Світ українського бароко. Філологічні етюди.— Харків, 1994.
14. *Шевчук В.* Дорога в тисячу років.— К., 1990.
15. *Шевчук В.* Ідея простоти в елітарному світогляді Г. Сковороди // Україна. Наука і культура. Вип. 26—27.— К., 1993.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

ВСТУП

1. *Білецький О.* Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 2.
2. *Бондар М.* Діалог з історичним часом: формування нової української літератури // Київська старовина.— 1998.— № 5.

3. *Грабович Г.* Функції жанру і стилю у становленні української літератури // Грабович Г. До історії української літератури.— К., 1997.
4. *Федченко П.* Літературно-критична думка в Україні від її зародження до середини XIX ст. // Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: В 3 кн.— К., 1996.— Кн. 1.
5. *Яценко М.* Література перших десятиріч XIX ст. // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

1. *Білецький О.* “Енеїда” І. П. Котляревського // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 1.
2. *Гром’як Р.* “Енеїда” І. Котляревського і час (із спостережень над естетичною оцінкою поеми) // Гром’як Р. Давнє і сучасне.— Тернопіль, 1997.
3. *Кирилюк Є.* Іван Котляревський: Життя і творчість.— К., 1981.
4. *Нахлік Є.* Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації. Дискусійні проблеми. Спроба нового прочитання.— Львів, 1994.
5. *Сверстюк Є.* Іван Котляревський сміється // Україна: Наука і культура.— К., 1991.— Вип. 25.
6. *Шевчук В.* “Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко // Дивослово.— 1998.— № 2, 3.
7. *Яценко М.* Іван Котляревський // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.— К., 1982.

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ’ЯНЕНКО

1. *Гончар О.* Григорій Квітка-Основ’яненко (1778—1843) // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
2. *Горболіс Л.* З’ясування фольклорних джерел творів Г. Квітки-Основ’яненка // Дивослово.— 1994.— № 10—11.
3. *Льєнко І.* Григорій Квітка-Основ’яненко: Повість.— К., 1973.
4. *Куліш П.* Григорій Квітка-Основ’яненко та його повісті.— СПб, 1858.
5. *Лімборський І.* Сентименталізм // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
6. *Полєк В.* Твори Григорія Квітки-Основ’яненка за рубежом // Всесвіт.— 1978.— № 11.
7. *Турчин М.* Філософська повість на Україні: Про творчість Г. Квітки-Основ’яненка // УМЛШ (Дивослово).— 1993.— № 11.

ПОЕТИ-РОМАНТИКИ

1. *Бондар М.* Поезія // Історія української літератури XIX століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
2. *Гончар О.* Зачарований небом: Романтичний світ М. Петренка — поета XIX ст. // Слово і час.— 1997.— № 11—12.
3. *Гончар О.* Українська література передшевченківського періоду і фольклор.— К., 1982.
4. *Деркач Б. П.* Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Поезії.— К., 1989.
5. *Деркач Б.* Євген Гребінка.— К., 1974.
6. *Нахлік Є.* Українська романтична проза 20—60-х років XIX ст.— К., 1988.
7. *Нудьга Г.* Українська балада (з теорії та історії жанру).— К., 1970.
8. *Петраш О.* “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники.— К., 1986.
9. *Федченко П.* Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка // Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.— К., 1984.
10. *Хропко П.* Становлення нової української літератури.— К., 1988.

11. *Яценко М.* Романтизм // Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
12. *Яценко М.* Українська романтична поезія 20—60-х років ХІХ ст. // Українські поети-романтики: Поетичні твори.— К., 1987.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

1. *Брайко О.* Художні особливості поеми Тараса Шевченка “Сон” (“У всякого своя доля”) // Українська мова та література.— 1996.— № 15.
2. *Доля:* Книга про Т. Шевченка в образах та фактах / Упоряд. В. Шевчука.— К., 1993.
3. *Івакін Ю.* Поезія Шевченка періоду заслання.— К., 1984.
4. *Клочек Г.* Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація.— К., 1998.
5. *Коцюбинська М.* Етюди про поетику Шевченка.— К., 1990.
6. *Мовчанюк В.* Медитативна лірика Т. Г. Шевченка.— К., 1993.
7. *Новиченко Л.* Тарас Шевченко — поет, борець, людина.— К., 1982.
8. *Пахаренко В.* Незбагнений апостол.— Черкаси, 1999.
9. *Русова С.* “Мати” в поезії Шевченка // Дивослово.— 1995.— № 9.
10. *Скоць А.* Поема Тараса Шевченка “Наймичка” // Дивослово.— 1994.— № 3.
11. *Смілянська В.* Поема “Марія” Т. Шевченка // Сучасність.— 1997.— № 3.
12. *Смілянська В.* “Святим огненным словом”: Тарас Шевченко: Поетика.— К., 1990.
13. *Смілянська В., Чамата Н.* Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.— К., 2000.
14. *Спогади* про Тараса Шевченка / Упорядкув. В. Бородіна і М. Павлюка.— К., 1982.
15. *Т. Г. Шевченко:* Біографія / Відп. ред. Є. Кирилук.— К., 1984.
16. *Федченко П.* Тарас Григорович Шевченко.— К., 1989.
17. *Франко І.* Шевченкова “Марія” // Франко І. Збір. творів: У 50 т.— К., 1983.— Т. 39.
18. *Шевченківський* словник: У 2 т.— К., 1978.

МАРКО ВОВЧОК

1. *Бондар М.* Особливості втілення художнього конфлікту в оповіданнях Марка Вовчка // Марко Вовчок. Статті і дослідження.— К., 1985.
2. *Брандіс Є.* Марко Вовчок. Повість.— 1975.
3. *Гончар О.* Марко Вовчок // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
4. *Клочек Г.* Анатомія добра і зла: Повість Марка Вовчка “Інститутка” // Українська мова та література.— 1998.— № 19.

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

1. *Бандура О.* Вивчення роману П. Куліша “Чорна рада” // УМЛШ (Дивослово).— 1992.— № 11—12.
2. *Гнідан О., Осмак Н.* Світогляд Пантелеймона Куліша // УМЛШ (Дивослово).— 1991.— № 10.
3. *Гончар О.* Роман “Чорна рада” П. Куліша в школі // Слово і час.— 1992.— № 9.
4. *Нахлік Є.* “Любов”... благословляю...” Про особисту лірику П. Куліша // Дзвін.— 1995.— № 10.
5. *Нахлік Є.* Пантелеймон Куліш // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
6. *Погребенник В.* Пантелеймон Куліш // Українська мова і література.— 1998.— № 21—24.
7. *Слоньовська О.* “Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали...”: Аналіз роману Пантелеймона Куліша “Чорна рада” // Дивослово.— 1994.— № 12.
8. *Слюсар А., Турло І.* Тестові завдання до теми “Пантелеймон Куліш” // Дивослово.— 1994.— № 12.

9. *Тетеріна О.* Значення перекладацької діяльності П. Куліша // Українська мова та література.— 1997.— № 12.

3 ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст.

1. *Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн.— К., 1994.— Кн. 2.— Ч. 1.*
2. *Мойсієнко А.* Традиції модерну і модерн традицій.— К., 2001.
3. *Череватенко Л.* “Ходи тільки по лінії найбільшого опору і ти пізнаєш світ” // Дніпро.— 1990.— № 12.
4. *Шугай О.* Іван Багряний, або через терни Гетсиманського саду.— К., 1996.

3. Підручники

5 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література : підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Грамота, 2013. – 288с.
- 2 Коваленко Л.Т. Українська література: підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2013. – 286с.

6 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література : підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К. : Грамота, 2014. -264 с
- 2 Коваленко Л.Т. Українська література: підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2014. – 240с.
- 3 Мовчан Р.В. Українська література: підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, – 239с.

7 клас

- 1 Авраменко О. М. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2007.
- 2 Міщенко О.І. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, - 2007.
- 3 Слоньовська О. В.Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, - 2007.
- 4 Цимбалюк В. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, – 530с.

8 клас

- 1 Авраменко О. М., Дмитренко Г. К. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2008.
- 2 Міщенко О.І. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, - 2008.
- 3 Слоньовська О.В. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2008, – 400с.
- 4 Сулима М. М., Баліна К. Н., Тригуб І. А. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2008.
- 5 Цимбалюк В.І. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2008

9 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література: підручник для **9 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, 2009, – 281с.
- 2 Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література: підручник для **9 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, 2009, – 304с.
- 3 Міщенко О.І. Українська література: підручник для **9 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, 2009, - 304с.
- 4 Пахаренко В.І. Українська література: підручник для **9 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, 2009, – 368с.
- 5 Степанишин Б. Хрестоматія Джерела пружно б'ють **9 клас** – К.:Освіта, 1998, – 480с.
- 6 Ткачук М.П. Українська література: підручник для **9 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2009, – 416с.

10 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література. Хрестоматія **10 клас**. – К.:Грамота, 2010, – 328с.
- 2 Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література: підручник для **10 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2010, – 271с.
- 3 Борзенко О.І. Українська література: підручник для **10 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – Х.:Ранок, 2012, – 768с.
- 4 Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська (та ін.) Українська література: підручник для **10 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2010
- 5 Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В. Українська література: підручник для **10 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень профільний. – К.:Освіта, 2010, – 416с.
- 6 Семенюк Г.Ф., Хропко П. Духовні криниці **10 клас** частина 1 К.:Школяр, 2004, – 448с
- 7 Хропко П. Українська література: підручник для **10 класу** загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Освіта, 1998, – 528с

11 клас

- 1 Борзенко О.І. **Українська література Джерела Хрестоматія 11 клас** Рівень стандарт, академічний. – Х.:Ранок, 2012, – 576с.
- 2 Борзенко О.І. Українська література: підручник для **11 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень профільний. – Х.:Ранок, 2011, - 880с.
- 3 Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська Українська література: підручник для **11 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Освіта, 2011
- 4 Мовчан Р., Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література: підручник для **11 класу** загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2011, - 352с.

4. Додаткова література для читання

5 клас

1. Б. Грінченко. Віршовані оповідання, легенди та казки
2. В. Земляк. “Тихоня”
3. В. Королів-Старий. Казки
4. В. Малик. “Князь Кий”
5. В. Нестайко. Повісті
6. В. Чемерис. “Аравійська пустеля”, “Подорож до Самари Дніпровської”
7. В. Шевчук. “Панна квітів”

8. І. Крип'якевич. Історичні оповідання
9. І. Франко. Зб. "Коли ще звірі говорили"
10. М. Вінграновський. "Сіроманець", "Первінка"
11. М. Йогансен. "Собака Джан"
12. М. та С. Дяченки. Казки
13. Н. Кибальчич. "Легенда про святого Юліана Милосердного"
14. О. Кінаш. Казки
15. О. Олесь. Зб. "Все навколо зеленіє"
16. Олена Пчілка. Зб. "Годі, діточки, вам спати!"
17. П. Куліш. "Циган"
18. С. Васильченко. "Приблуда"
19. Т. Шевченко. "Сонце заходить", "Над Дніпровою сагою" та ін.
20. Українські народні казки: "Яйце-райце", "Три бажання", "Як лисиця Івана-баштанника зробила царевичем", "Чому море солоне", "Іван-вітер", "Цар Лев", "Золотий черевичок", "Про бідного парубка і царівну"
21. Українські народні міфи та легенди

6 клас

1. А. Косматенко. "Черепаха в небі"
2. Б. Грінченко. "Екзамен", "Грицько", "Украла", "Сестриця Галя", "Батько та дочка"
3. Б. Комар. "Диваки"
4. В. Близнець. "Землянка", "Як народжується стежка", "Золота гора до неба", "Женя і Синько", "Хлопчик і тінь"
5. В. Винниченко. "Намисто";
6. В. Нестайко. "Таємниця трьох невідомих", "Пригоди Робінзона Кукурудзо", "Незнайомець із 13 квартири", "Тореадори з Васюківки"
7. Є. Гуцало. Оповідання
8. І. Багмут. "Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим"
9. Калинець. "Дивосвіт". Казки
10. О. Донченко. Оповідання
11. П. Воронько. Проза
12. П. Гулак-Артемівський. Байки
13. С. Плачинда, Ю. Колісниченко. "Неопалима купина" (Історичні повісті)
14. С. Руданський. Співомовки
15. Українські народні перекази
16. Я. Стельмах. "Найкращий намет"

7 клас

1. А. Дімаров. "Друга планета", "Три грані часу", "Діти"
2. А. Кашенко. "Над Кодацьким порогом"
3. А. Чайковський. "Богданко", "Сагайдачний"
4. Б. Лепкий. "Казка мого життя"
5. Б. Харчук. "Горохове чудо", "Діана"
6. В. Малик. "Таємний посол"
7. Г. Тютюнник. "Вогник далеко в степу", "Облога"
8. Є. Гуцало. Оповідання та повісті
9. М. Стельмах. "Гуси-лебеді летять"
10. М. Трублаїні. "Лахтак", "Глибинний шлях", "Шхуна "Колумб"
11. О. Гончар. "Романові яблука" (з роману "Твоя зоря")
12. О. Стороженко. "Закоханий чорт", "Голка", "Вуси"
13. П. Куліш. "Січові гості"
14. С. Васильченко. "Олив'яний перстень", "Приблуда"

15. С. Тельнюк. “Грає синє море”
16. Т. Шевченко. “Чигрине, Чигрине...”
17. Франко. “Під оборогом”

8 клас

1. А. Дімаров. “На коні й під конем”
2. В. Дрозд. “Кінь Шептало на молочарні”
3. В. Малик. “Черлені щити”
4. В. Чемерис. “Ольвія”
5. І. Сенченко. “Діамантовий берег”, “Руді вовки”, “Чорна брама”
6. І. Чендей. “Сестри”
7. Ірина Вільде. “Повнолітні діти”
8. Л. Старицька-Черняхівська. “Діамантовий перстень”
9. М. Руденко. “Ковчег всесвіту”
10. Народні думи: “Дума про козака Голоту”, “Самарські брати”, “Хмельницький та Барабаш”, “Втеча трьох братів з города Азова”, “Самійло Кішка”
11. О. Бердник. “Лабіринти мінотавра”
12. О. Гончар. “Берег любові”, “Бригантина”
13. Остап Вишня. “Мисливські усмішки”
14. П. Загребельний. “Роксолана”
15. Т. Шевченко. “Кобзар”
16. Ю. Мушкетик. “Селена”, “Літній птах на зимовому березі”, “Динозавр”

9 клас

1. В. Герасим'юк. Поезії
2. В. Малик. “Чорний вершник”, “Горить свіча”
3. Г. Квітка-Основ'яненко. “Пархімове снідання”, “Маруся”, “Сватання на Гончарівці”, “Салдацький патрет”
4. Г. Сковорода. Поезії, байки, філософські трактати
5. Дерево пам'яті. Книга українського історичного оповідання
6. І. Липа. “Світильник неугасимий. Тринадцять притч”
7. І. Сенченко. “Діоген”
8. М. Костомаров. “Сава Чалий”, “Чернігівка”
9. М. Старицький. “Остання ніч”
10. Марко Вовчок. “Невільничка”, “Три долі”, “Маша”, “Отець Андрій”, “Інститутка”, “Чортова пригода”
11. Н. Королюк. “Маленькі історії про українських композиторів XVIII—XX ст.”
12. О. Іваненко. “Марія”
13. Огненний змії. Антологія української фантастики XIX ст.
14. П. Куліш. Оповідання, поеми, “Автобіографія”
15. Р. Іваничук. “Вода з каменю”, “Четвертий вимір”
16. Р. Іванченко. “Гнів Перуна”
17. С. Воробкевич. “Турецькі бранці”, “Вісім чи дев'ять? Сміховинки про Безглуздів”
18. С. Скляренко. “Святослав”, “Володимир”
19. Т. Шевченко. “Автобіографічний нарис”, “Назар Стодоля”, “Єретик”, “Щоденник”, “Художник”
20. Ю. Косач. “Володарка Понтиди”
21. Ю. Мушкетик. “Смерть Сократа”, “Жовтий цвіт кульбаби”, “Суд над Сенекою”
22. Ю. Щербак. “Хроніка міста Ярополя”